

Fantastični elementi u serijalu o Harryju Potteru

Stančin, Marta

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:864829>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Odsjek za komparativnu književnost
Filozofski fakultet
Sveučilište u Zagrebu

Diplomski rad

**FANTASTIČNI ELEMENTI U SERIJALU O HARRYJU POTTERU J. K.
ROWLING**

Studentica: Marta Stančin
Mentorica: dr. sc. Maša Grdešić

U Zagrebu, rujan 2021.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	4
1.1. J. K. Rowling: bilješka o autorici.....	9
1.2. Harry Potter kao <i>fantasy</i> suvremenog doba.....	9
2. HORKRUKSI KAO METAFORIČKI SPREMNICI PREMA RADU AUTORICE SANDRE BETHKE.....	14
2.1. Što su horkruksi?.....	14
2.2. Filozofski diskurs: važnost duše u serijalu o Harryju Potteru.....	15
2.3. Zmija Nagini i kamen uskrsnuća kao spremnici.....	17
2.4. Dnevnik Toma Riddlea kao „spremnik“.....	17
2.5. Harry kao horkruks.....	18
3. INTELEKTUALNE ZNAČAJKE U SERIJALU O HARRYJU POTTERU: PARSELTONGUE, KNJIGE UNUTAR SERIJALA, FANTASTIČNI PREDMETI – UTJECAJ I SNAGA, DAROVI SMRTI.....	21
3.1. Jezik zmija: <i>Parseltongue</i> – začetnik jezika, prisutnost u serijalu, povijest te jedinstvenost rijetkog dara među čarobnjacima.....	21
5. POPIS KNJIGA UNUTAR SERIJALA.....	24
6. FANTASTIČNI PREDMETI – NJIHOV UTJECAJ I SNAGA.....	28
5.1. Darovi smrti.....	32
6. FANTASTIČNA BIĆA I NJIHOVA SLUŽBA ČAROBNJACIMA U SERIJALU – PROBLEMATIKA ŽIVOTA U SVIJETU LJUDI TE SVIJETU BIĆA (ZVIJERI, TROLL).....	34
6.1. Usporedba serijala o Harryju Potteru i fantastične bajke <i>Troll</i> iz 1986. godine.....	37
7. NACISTIČKA NJEMAČKA KAO INSPIRACIJA ZA NASTANAK SERIJALA O HARRYJU POTTERU; SLIČNOSTI IZMEĐU HITLERA I VOLDEMORTA.....	38
7.1. Edipov kompleks – lord Voldemort, Dudley Dursley i Adolf Hitler.....	44
8. ZAKLJUČAK.....	47
9. LITERATURA.....	50

SAŽETAK

Osnovna su tema ovoga rada fantastični elementi u serijalu o Harryju Potteru J. K. Rowling. Nakon osvrtnja na žanr fantastike ili *fantasy*, njegove osnove, povijesne činjenice i elemente obuhvaćena je kratka bilješka o spisateljici, njezinim počecima pisanja općenito, a i stvaranju samog serijala, uz dodane podatke o upotrebi francuskog i latinskog jezika za mnoge fantastične nazive i imena čarolija. Zatim slijede fantastični elementi koji serijal čine pričom o čarobnjačkom svijetu te elementi koje je spisateljica sama dodala kako bi razlikovala čarobnjački od ovozemaljskog svijeta. Zatim se prelazi na dulje poglavlje o predmetima crne magije koji predstavljaju vrhovno zlo, horkrukse, njihovu važnost i metaforu tajne kutije, odnosno spremnika koji sprema dušu, a tijelo pokorava Gospodaru tame. Potom slijede intelektualne značajke čarobnjačke škole Hogwarts, kao što je jezik zmija *Parseltongue*, čarobnjačke knjige poput povijesti Hogwartsa, priručnici o fantastičnim zvijerima te metloboju kroz stoljeća, najmoćnijim napitcima, naprednoj izradi napitaka, beskorisna zbirka knjiga o lažnim pustolovinama hvalisavog profesora Gilderoya Lockharta te ponešto „žutog tiska“ o žiteljima čarobnjačke škole. Poglavlje o magičnim predmetima također je nezaobilazna tema, a najmoćniji od njih – darovi smrti – uvelike utječu na radnju serijala. Rad završava temom službe i korisnosti fantastičnih bića čarobnjačkom društvu te pitanjima moralnih odnosa između čarobnjaka i bića te obrnuto, uz dodani ljudski odnos prema porobljenim vilenjacima uz pitanja vezana uz njihovo ropstvo. Osvrnula sam se također na protagonista serijala, Harryja Pottera, te Harryja Pottera iz fantastične bajke *Troll* te usporedila njihovu borbu za opstanak svjetova. Završetak rada začinit će tema utjecaja nacističke Njemačke na nastanak serijala, odnosno riječ je o usporedbi ratovanja, manipulacije narodom te diktature dvaju istih, ali i različitih vođa: lorda Voldemorta te Adolfa Hitlera.

Ključne riječi: Rowling, fantastika, horkruksi, *Parseltongue*, knjige, predmeti, zvijeri, *Troll*, Hitler, Voldemort

1. UVOD

Petra Mrduljaš u svom poglavlju koje je znakovito nazvala *Fentazi* odmah na samom početku daje do znanja kako „hidru Fentazi nije lako skratiti za glavu“. *Fantasy* ili književni pravac *fantastika* u pravom je smislu riječi protejski umjetnički tip pravca, no metaforikom repa i glave hidre ili škorpiona postavljeno je pitanje fantastike kao oblika, a pitanje glasi: Je li ona uopće oblik? Fantastika je zapravo „književni fenomen“ koji u potpunosti otklanja mimezu, odnosno oponašanje izvanknjiževne stvarnosti.¹

Fantastika, nastavlja Mrduljaš, sama po sebi varira od književnih funkcija, pa tako ona može biti: poučna, mistična, ludička, politična. Ona je, ironično rečeno, odmaknuta od stvarnosti, no pojavljuje se kada se pojavljuje i realizam. Katkad ovisi o kojoj je fantastičkoj priči riječ, no svakako posjeduje elemente već spomenutog realizma. Za vrijeme prosvjetiteljskog tumačenja svijeta i čovjeka na temelju sekundarnog društva i racionalističkog pogleda na svijet pisci su se u istraživanjima znanosti poput sociologije te psihologije masovno posvećivali opisima te takozvane „novootkrivene stvarnosti“, a pri svojim su istraživanjima izbacivali „čudesno i čudovišno“ gledajući ih kao srednjovjekovne ostatke i praznovjerja kojih su se već odavno odrekli. Fantastika kao žanr nastaje proučavanjem mita i bajke, odnosno srednjovjekovne književnosti, kroz maštu i stvaranje nekih novih svjetova.

Osnovna karakteristika fantastične književnosti jest **propitkivanje**; točnije, sâm žanr prožet je nejasnoćama, nedostacima informacija o mnogočemu što djelo sadrži, preispitivanjima svakog stanja stvari (nezatnosti radi li se o duhu ili pak pukoj mašti te sanja li lik ili pak doživljava nadrealno iskustvo, odnosno općenito dvoji između mogućeg i nemogućeg).

Neodlučnost podrazumijeva da čitatelj sumnja te sumnjom stvara temelj fantastičnog. Odvojen je od gledišta glavnog junaka zato što i čitatelj i junak istu radnju gledaju drugim očima, čime se stvara neizvjesnost.

Sljedeće su karakteristike fantastične književnosti: **čudno, čudesno, fantastično**. Pritom nije riječ o identičnim karakteristikama.

¹ Petra M. Doležal, „Prstenovi koji se šire: junačka potraga u djelima J. R. R. Tolkiena“, Algoritam, Zagreb, lipanj 2012., izdanje prvo, poglavlje „Fentazi“, str. 17.

Čudno – utemeljeno na osjećajima. Odgonetavanje, sumnje, laži, ludila, nalaženje logičnog objašnjenja prividom čitatelja.

Čudesno – utemeljeno na činjenicama. Pojave su nedokučive.

Fantastično – nesamostalan žanr koji je spojen dvama prethodno spomenutim karakteristikama. Traje koliko traje jednaka neodlučnost čitatelja i lika. Žanr koji vječno ponovno nastaje. Događa se u sadašnjosti, no prošlost te budućnost bitne su mu sastavnice. U fantastičnom je sadašnjost tanka granica te trenutak između prošlosti, i budućnosti.²

Teoretičar Eric Rabkin fantastiku svrstava u jedan od eskapističkih žanrova. *Fantasy* žanrovi (bajka, krimić, sci-fi i mnogi drugi) vrste su žanrova koji za 180 stupnjeva izokreću temeljna pravila izvantekstualnog svijeta, odnosno obrću organizirana i prihvaćena znanja o svijetu. Rabkin također sve oblike književnosti smatra fantastičnima zbog njihova temelja na logici *as if* što označava preispitivanje zakona aktualnog svijeta. Fantastika za njega ima i edukativnu funkciju; žanr fantastike zapravo predstavlja i omogućuje novo, alternativno gledanje na zbilju. Njezina terapijska uloga također je omogućavanje ljubiteljima i čitateljima shvaćanje u kojoj su mjeri njihova vjerovanja i doživljaji zbilje potaknuti njihovom vlastitom voljom. Rabkin zaključuje kako fantastika otkriva nade i strahove čitatelja, te je temeljni način ljudske spoznaje.³

Rosemary Jackson žanr fantastike promatra sa psihoanalitičkog gledišta. Ovdje je žanr pak modus koji je usredotočen na davanje glasa onomu što je iz jezika potisnuto i onome što u dominantnoj kulturi ostaje neizrečeno i nevidljivo „drugom” tko ili što se ne da izraziti jezikom, točnije ona je vrsta književnosti potisnute žudnje za apsolutnim smislom, jer u užoj psihoanalitičkoj perspektivi ona je izraz nedopuštenih nagona koji se za dobrobit kulture moraju potisnuti.⁴

Talijanskog kritičara Neura Bonifazija pak zanima zašto žanr fantastike uopće postoji, zašto se opisuju nestvarni i apsurdni događaji, te zašto ih književnost smatra prihvatljivima. Bonifazi također smatra kako se ljubav prema žanru treba definirati kao izraz potrebe umjesto proizvoljnosti. Teoretičar se nadalje djelomično nadovezao

² Blog & Hrvati – Fantastična književnost, datum objavljivanja: 27.12.2019., datum pregleda: 20.4.2021.

<https://medium.com/@svilangala/fantasti%C4%8Dna-knji%C5%BEevnost-b4e894723ff7>

³ Tatjana Peruško, „U labirintu teorija: o fantastici i fantastičnom“, pogl. *Funkcija fantastike, Bijeg ili otpor?*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2018., str. 87.

⁴ Ibid.

na Freudov članak u kojemu se govori o zazoru u književnosti te definirao potrebu za užitkom prikazivanja sebe istim, no istodobno i drukčijim. Njegov zaključak glasi kako se radi o užitku u pročišćenju koji stvara prijelaz s tajnovitog i nepoznatog u poznato.

Bonifazi koji je svojim stajalištima usredotočen na interakciju vjerojatnog i nevjerojatnog u fantastičnom tekstu, funkciju žanra opisuje kao zadatak da se nevjerojatno učini vjerojatnim, dok apsurdno postaje uvjerljivo. Fantastični tekst tako povezuje novu vrstu vjerojatnosti izokretanjem uobičajene vjerojatnosti i uz njezinu praksu te motivaciju stvara uvjete za oslobađanje i pobjedu. Cilj je fantastike prema njegovoj teoriji vjerodostojnost postignuta posebnim sredstvima poput eksplicitne motivacije povjerenja pripovjedaču ili likovima. Vrste su eksplicitnih motivacija sljedeće:

- ideološka
- antiracionalistička
- polemička.

Prema Bonifaziju, fantastika je žanr utemeljen na posebnoj vrsti vjerojatnosti, posebnim učincima te strukturama koje udvostručuju stvarnost. Dvostrukost se pritom ne predstavlja kao nesigurnost i neizvjesnost, već o smrti se govori kao o drugoj stvarnosti fantastične fikcije, odnosno smrt predstavlja drugi život; iz toga primjera stoga dolaze motivi oživljavanja neživog, prezentacije nevidljivog, pogreška, verbalna podudarnost proizvedena iz tajnovite snage uma i jezika te preobrazba označitelja.⁵

Fantastiku su također proučavali literati poput Edisona i Dunsanya te poznati oksfordski profesori: autor dječje bajke *Alice in Wonderland* (1865.) Lewis Carroll; C.S. Lewis, pisac bajki za djecu i odrasle, najpoznatiji po fantastičnoj bajci *Chronicles of Narnia* (1950-ih), koja se sastoji od sedam nastavaka; te profesor engleske književnosti i pisac J. R. R. Tolkien i njegov roman *Hobit* (1937.) i trilogija *Lord of the Rings* (1954.)

Značenje izraza *fantasy* odnosi se zapravo na nerealističnu književnost, imaginaciju, a i suvremenu vrstu.⁶

⁵ Ibid., str 89.

⁶ Petra M. Doležal, „Prstenovi koji se šire: junačka potraga u djelima J.R.R. Tolkiena”, Algoritam, Zagreb, lipanj 2012., izdanje prvo, poglavlje „Fentazi“, str. 20.

Drugačije rečeno, *fantasy* je vrsta književnosti suvremenog doba koja može varirati i između SF-a, kriminalističke književnosti, te mističnih i povijesnih književnih žanrova. Naslovnica takva književnog djela najčešće sadrži mač, zmaja, misterioznog čovjeka u dugom kaputu dok mu kapuljača u potpunosti prekriva lice, pa čak i bića poput hipogrifa⁷, koji je, primjerice, prikazan na naslovnici trećega dijela romana britanske književnice J.K. Rowling *Harry Potter and The Prisoner Of Azkaban* (1999.)

Pojam *the fantastic* odnosi se pak na najširu fantastiku, odnosno predrealizam, vrstu *fantasy* i one oblike koji nisu *fantasy* u žanrovskom smislu poput SF-a, horora, nadrealizma te magijskog nadrealizma.⁸

Engleski se jezik pak koristi sintagmama koje opisuju *fantasy* kao vrstu poput visoke i epske fantastike zbog sličnosti motiva s viteškom i junačkom epikom u kojima su najčešće prisutni germanski vilinski svjetovi. U visokoj fantastici postoje i djela koja se izdvajaju od same visoke fantastike, a mogu sadržavati i junaka koji doživljava svakojake pustolovine u zamišljenom svijetu. Junak visoke fantastike razlikuje se po tome što sudbina cijeloga svijeta ne ovisi o njemu i njegovim postupcima, već se dogodovštine redaju poput pikarskog romana koji stvara komični efekt, a junak i njegov svijet gotovo se i ne primjećuju. Takav primjer najbliži je junačkoj fantastici, (*hero* ili *heroic fantasy*), pustolovnoj (*adventurer fantasy*) te fantastici mača i magije (*sword and sorcery fantasy*). Navedeni primjeri najčešće su serije romana ili kratke priče u kojima se pustolovine ne nižu neprestano.⁹

Visoka fantastika poseban je oblik koji obuhvaća svestranost fantastike te ističe njezinu prisutnost u epici visokoga stila. Vrsta otkriva i poneke zbunjujuće primjere koji se otklanjaju od visokoga stila prepoznatog kao paradigmatički, a to su na primjer, komične fantazije, groteske i fantazije koje imaju kršćanskih elemenata poput djela C.S. Lewisa koja na prvi dojam nisu povezana s fantastičnim svijetom u kojem žive vilenjaci i patuljci.¹⁰

Suvremena fantastika može se također doživjeti i kao neizraziti skup, *fuzzy set*, odnosno skup kojemu određeni element može pripadati u manjoj ili većoj mjeri, a isti

⁷ Mitološko biće koje izgledom podsjeća na konja i grifona ili orla. Primarno se pojavljuje i u Vergilijevim *Eklogama* te u epu *Bijesni Orlando* Ludovica Ariosta.

⁸ Petra M. Doležal, str. 21. Ibid.

⁹ Petra M. Doležal, str. 21. Ibid.

¹⁰ Petra M. Doležal, str. 21. Ibid.

element može biti prisutan u više istovremenih skupova. To u izrazitom skupu fantastike, *crisp set*, nije prisutno jer u njemu stoji načelo točno određenog odabira bez da je djelomično odabran dio fantastike koji se razlikuje od odabranoga što je zapravo načelo ‘ili jesi ili nisi’. Svim navedenim skupovima, pozabavio se teoretičar fantastike Brian Attebery¹¹.

U središte visoke fantastike Attebery kao autora postavlja J. R. R. Tolkiena zbog prisutnosti vilenjaka, trolova, hobita te čarobnjaka čije su moć, pojava i snaga usporedive s bogom. Tolkienova fantastika dijeli se na predtolkienovsku i posttolkienovsku fantastiku, odnosno na oponašatelje i prethodnike J. R. R. Tolkiena.¹² Povjesničar i profesor književnosti Zoran Kravar u svojoj knjizi koja nosi naslov *Kad je svijet bio mlad* posvećenju fantastičnoj književnosti visoku fantastiku ili *high fantasy* naziva popularnom književnošću, što fantastika zapravo i jest. Na samom početku predgovora knjige navodi sinonime visoke fantastike, a to su “romantična” ili epska” fantastika, dok je službeni angloamerički naziv poznatiji cijelom svijetu jednostavno *fantasy*. Također, poput mnogih drugih teoretičara književnosti, djela koja su najviše u sjeni *fantasyja* i fantastike, reći će Kravar, Tolkienovi su romani *Hobit* i trilogija *Lord of the Rings*.¹³

Ipak, u ovome diplomskom radu u središtu će biti britanska spisateljica J. K. Rowling i njezinih sedam romana s visokoprisutnim elementima *Bildungsromana*, fantastike, te *fantasyja* o dječaku-čarobnjaku Harryju Potteru, koji preživljava smrtnu kletvu koju mu je zadao Gospodar tame, lord Voldemort. Zbog toga događaja dječaka u čarobnjačkom svijetu nazivaju: “Harry Potter – The Boy Who Lived“. Tema rada bit će fantastični elementi prisutni u romanu i filmovima, gdje su usporedbe nezaobilazne. U radu će biti neizostavna poglavlja o čarolijama općenito, crnoj magiji, njezinim značajkama i posljedicama, točnije horkruksima kao i o Gospodaru tame, koji ih je načinio, Tomu Riddleu, zvanom lord Voldemort. Bit će govora i o literaturi i štivima koja obrazuju čarobnjački svijet. Za kraj, spomenut će i fantastične predmete iz serijala, njihovu povijest, moć te namjenu u čarobnjačkom svijetu, kao i usporedbu

¹¹ Petra M. Doležal, str. 21. Ibid.

¹² Petra M. Doležal, str. 22. Ibid.

¹³ Zoran Kravar, „Kad je svijet bio mlad: Visoka fantastika i doktrinarni modernizam“, pogl. „Predgovor, a donekle i uvod“, UBIQ 2, Zagreb, rujan 2010., str. 7.

ratovanja, manipulacije i djelovanja dvaju diktatora: Adolfa Hitlera, te Lorda Voldemorta.

1.1. J. K. Rowling: bilješka o autorici

J. K. Rowling, pravog imena Joanne Kathleen Rowling, rođena je 31. srpnja godine 1965. u Yateu, u blizini Bristola, u Velikoj Britaniji. Odrasla je u Gloucestershireu, a dio djetinjstva provela je i u Chepstowu te Gwentu u jugoistočnom Walesu.

Mlada Joanne odmalena je bila okružena knjigama za koje je živjela. Od rana djetinjstva znala je da želi postati spisateljica. Prvu knjigu napisala je u dobi od samo šest godina. Knjiga je nosila naslov *Rabbit*, a protagonist je bio zec. Kada joj je bilo jedanaest, napisala je svoj prvi roman o sedam ukletih dijamanata i njihovim vlasnicima. Studirala je na Sveučilištu *Exeter*, gdje je proširivala svoje znanje francuskoga jezika i književnih klasika koje je kasnije pretočila u čarolije u svojim romanima o Harryju Potteru. Osim francuskoga, mnogi nazivi čarolija potječu iz latinskoga jezika. Zbog svojega znanja francuskoga jezika, Rowling je godinu dana studirala u Parizu, za koji i sama kaže kako joj je „najdraže mjesto na planetu”. Godine 1990. počele su prve spisateljičine ideje za roman o Harryju Potteru kada je trebala putovati prema Londonskoj King’s Cross željeznici. Idućih pet godina Rowling je radila na skiciranju svih sedam knjiga koje s vremenom postaju serijal danas svjetski poznatih i među djecom i mladima omiljenih knjiga. Godine 1993. kada je selila u Edinburgh, Rowling je napisala prva tri poglavlja prve knjige serijala koja nosi naslov: *Harry Potter and the Philosopher’s Stone*. Knjigu je objavila izdavačka kuća *Bloomsbury Children’s Books* u lipnju godine 1997. godine u Velikoj Britaniji prvi put uz autoričino ime – J. K. Rowling.

Godine 2001. filmska kompanija *Warner Bros.* napravila je adaptaciju filma po prvoj knjizi, a nakon nje slijedilo ih je još šest. Posljednji film *Harry Potter and the Deathly Hallows*, na velike ekrane stigao je godine 2011. godine.¹⁴

1.2. Harry Potter kao *fantasy* suvremenog doba

J. K. Rowling, svojim je romanima o Harryju Potteru stvorila jedinstven oblik moderne fantastične književnosti za djecu i mlade, odnosno *Bildungsroman* za sve

¹⁴ <https://www.jkrowling.com/> Službena stranica autorice, *The Ickabog*, datum pregleda: 2.9.2020.

generacije.¹⁵ Od službenog izdanja prvoga dijela *Harry Potter and the Philosopher Stone*, godine 1997. godine, nakon kojega slijede još tri nastavka, Rowling tada postaje jedna od najčitanijih dječjih autorica. Nevjerojatnu popularnost stekla je koristeći se u knjigama svojim humorom, prevrtljivim zapletima, pristupačnim stilom pisanja, a najvažniji od svega živopisno su prikazani junaci koji su u dječjim i adolescentskim očima savršeniji od stvarnosti. Serijal o Harryju Potteru u žanrovskom smislu kreće se od društvene satire do neke vrste istražiteljskog *fantasy* žanra, odnosno krimića u kojemu su prisutna fantastična bića i pojave.¹⁶ U fiktivnom čarobnjačkom svijetu njezini junaci pohađaju već spomenuti čarobnjački internat Hogwarts, stječu prijatelje, formiraju se u skupine u kojima se neki od njih često druže i postaju najbolji prijatelji¹⁷, odlaze na školsku nastavu, polažu ispite te se bave sportom, zbog čega se doimaju poput svakog običnog đaka, no njihova nastava i ispiti, sastoje se od učenja čaranja, obrambenih čarolija kako bi razoružali svoje protivnike uzimajući im štapić, dok je najpopularniji sport u čarobnjačkoj školi Hogwarts *Quidditch*, odnosno metloboj.

Djeci je dozvoljeno unutar škole imati neobične, a ponekad i opasne ljubimce. Najčešći su među ljubimcima sove i žabe. Harry Potter vlasnik je sove Hedwig koju mu je darovao poludiv hogwartski lovočuvar Rubeus Hagrid, najpoznatiji po tome što preferira opasne vrste životinja poput zmaja i hipogrifa, zapravo mitskih bića. Prema mitskim bićima, Hagrid je neopisivo nježan kao i prema djeci.

Fantastika J. K. Rowling podijeljena je u dvije strukture:

Pored svakodnevice, njezinih krajolika i običnih ljudi potajno žive i magična bića i ljudi koji se bave zakonskim problemima te problemima društva u svojoj zajednici iako ih ljudi koji nemaju čarobnjačkog dara, takozvani bezjaci (*muggles*) mogu vidjeti i biti svjesni njihove egzistencije. Bezjaci vrlo često čarobnjake gledaju s predrasudama i obrnuto, iako su prisutne i iznimke. Zanimljivo je da i u čarobnjačkom svijetu postoje ljudi koje zajednica gleda poput građana druge klase, a to su hrkani (*squibs*), odnosno ljudi rođeni u čarobnjačkoj obitelji te su zapravo

¹⁵ Nataša Govedić, „Etičke bilježnice: o revoltu i brižnosti, pogl. Bijes i gubitak kao etički agensi: Slučaj Harryja Pottera”,. Naklada “Jesenski i Turk”, Zagreb, 2005. str. 146

¹⁶ Odličan primjer kriminalističke istrage u *Harryju Potteru* jest potraga za Siriusom Blackom koji u čarobnjačkoj školi Hogwarts slovi kao zloglasni ubojica i izdajica Harryevih roditelja (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban* 1999.)

¹⁷ Harry Potter, Ron Weasley, Hermione Granger; u petom nastavku *Order of the Phoenix*, pridružuje im se i djevojka neobična karaktera, Luna Lovegood.

čarobnjačke krvi, no ne posjeduju čarobnjački dar niti ikada mogu izvoditi moći. Najpoznatiji primjer hrkana u serijalu je hogwartski domar, vječno namrgođeni Mr. Filch, te Harryeva susjeda Arabella Figg, poznatija samo kao Mrs. Figg, također hrkanica, članica čarobnjačkog Reda feniksa, čiji su članovi bili Harryjevi roditelji i kum Sirius Black, a kasnije i sâm Harry i njegovi prijatelji Hermione, Ron, Ginny te Luna.

Druga fantastička struktura odnosi se na pojam *portal fantasy* i njegove značajke vezane uz serijal o Harryju Potteru. Kada ulazi u čarobnjački svijet gdje se nalazi škola Hogwarts, Harry zapravo ulazi u potpuno drugačiji svijet koji ima svoje vlastite običaje i povijest. Bezjaci odnosno već spomenuti ljudi ne-magovi, tamo nikada ne mogu ući. U najranijim nastavcima poput *Harry Potter and the Philosopher's Stone* *portal fantasy* način je istaknut, a rana poglavlja vezana su uz život izvan Hogwarta. U poglavljima se prikazuje Harryjev život prije čarobnjačke škole i njegovog znanja da je uopće čarobnjak. Živio je kao siromašan dječak kojega su članovi rodbine izlagali psihičkom i fizičkom pritisku, dok su sve blagodati dobroga života davali svojem sinu, Harryjevu bratiću Dudleyju. Pretjerano maženje godinu dana starijeg Dudleyja, a zanemarivanje Harryjevih potreba bio je zapravo način da Harry nikada ne sazna odakle zapravo potječe. Početna poglavlja prvih knjiga čarobnjački svijet prikazuju u vrlo nepoželjnom svjetlu, a kako nastavci odmiču postaje jasan nepovoljan odnos između čarobnjaka i bezjaka. Ponekad čarobnjačke obitelji nemaju nikakva saznanja o načinu života bezjaka, poput obitelji Weasley. Oni žive u vrijeme modernoga doba Velike Britanije i ne osuđuju miješani brak između osobe čarobnjaka i osobe bezjaka¹⁸, već miješanje krvi smatraju rijetkom pojavom. To nadalje objašnjava Arthura Weasleya koji je cijeli život fasciniran predmetima koje bezjaci rabe u svakodnevnu životu, pa je tako zaposlen kao stručnjak za „bezjačku tehnologiju” što dodatno naglašava razdvojenost dvaju svjetova i neposjedovanje međusobna znanja. Rowling na taj način s jedne strane prikazuje Hogwarts uzbudljivim svijetom bitno različitim od našega, dok s druge strane čarobnjački i nečarobnjački svijet imaju i sličnosti. U svom fantastičkom izričaju radije će stvarati čarobnjački svijet s književnim modelom ovozemaljskoga svijeta umjesto suviše imaginarnog, nepoznatog i vanzemaljskog svijeta, što serijal o Harryju Potteru čini

¹⁸ Za razliku od njih, obitelj Malfoy, takav čin smatra vrlo gnjusnim.

zreljim i detaljnijim od svakodnevnog dječjeg štiva. Autorica poglavlja *Modern Children's Fantasy*, Catherine Butler, navodi sljedeći zanimljiv primjer.

Rowling poput matematičke formule u kojoj je oblik moguće preoblikovati operacijama kao što su refleksija i rotacija predstavlja ovozemaljske transformacije prema kojima je oblikovala i osmislila svoje fantastične elemente, što uključuje:

Realizaciju: Najčešći fantastični element. U njemu su prisutni predmeti i bića koja u ovozemaljskom svijetu postoje samo kao mit i dio tradicionalnog vjerovanja te usmenih predaja, odnosno folkora, poput hipogrifa, čarobnih štapića, zmajeva, vilenjaka i još mnogih primjera koje Rowling, naravno, realizira.

Izmjenu: U ovom fantastičnom elementu, određeni predmeti iz čarobnjačkoga svijeta i ostalo što se pojavljuje u ovozemaljskom svijetu izmijenjeno je i prilagođeno čarobnjačkom. Primjerice, *Daily Prophet*, čarobnjačke novine, ili ispiti O. W. L. *Ordinary Wizarding Level* koji su ekvivalent općem srednjoškolskom obrazovanju. Inspiraciju za humor J. K. Rowling pronašla je u načinu humora dječje spisateljice i ilustratorice knjiga Jill Murphy, poznate po normalizaciji neobičnih, nesvakidašnjih, egzotičnih predmeta i pojava. Rowling inspiraciju nalazi u Murphynoj slikovnici koja nosi naslov *The Worst Witch*.¹⁹

Preuveličavanje: Namjena je ovog fantastičnog elementa stvaranje nečega iz ovozemaljskoga svijeta u ekstremnijem obliku. Naprimjer slatkiši iz ovozemaljskoga svijeta, znamo, dolaze u raznim okusima, no bomboni Bertie Bott dolaze u svim mogućim okusima²⁰. Čarobnjaci se brinu o kućnim ljubimcima netipičnima za ljude iz ovozemaljskoga svijeta; Harryjev ljubimac jest sova Hedwig, Ron je od svoje starije braće dobio ljubimca štakora Scabbersa, a ljubimac Nevillea Longbottoma jest žabac Trevor. Lovočuvar Hagrid, kao što je spomenuto u uvodu rada brine se za vrlo opasne životinje kao što je zmaj, a kasnije i hipogrif. Rowling kombinira element izmjene i

¹⁹ Jill Murphy, „The Worst Witch“, Candlewick Press Text and illustrations copyright © 1974. by Jill Murphy.

²⁰ U prvom nastavku, *Harry Potter and The Sorcerer's Stone*, dok putuju Hogwarts Expressom, Ron Weasley spominje Harryju kako je u bombonima Bertie Bott pronašao okus „šmrklji“, dok je prof. Dumbledore izgubio tek za istima pronašavši davno bombon s okusom bljuvotine.

Danas su slatkiši poput tzv. „Bertieinih sveokusnjaka“ ili čokoladnih žaba, posvećeni obožavateljima Harryja Pottera, dostupni na e-Bay *online* prodaji, dok u Americi postoji i društvena igra „Bean Boozled“. Uz nju dolaze svojevrsno „kolo sreće“ te bomboni raznih okusa. Na kolu su prikazane fotografije okusa, a svaki igrač, zavrti li kolo, može dobiti bombon normalnog okusa (npr. jagoda) ili pak odvratnog (npr. pokvarena riba, neoprano suđe ili čarape). Bomboni određenog normalnog ili odvratnog okusa najčešće dolaze u istim bojama.

preuveličavanja kada opisuje prof. Dolores Umbridge, koja je satiričko-karikaturni prikaz osobe koja je pretjerano uključena u regulaciju škole, te upravljanje u svim njezinim djelatnostima. Točnije, Umbridge je zapravo metafora stroge vlade i zakona u državnoj školi, no sve to prikazano je na pretjerano komičan, a pomalo i apsurdan način.

Animaciju: Ovaj element uključuje davanje pokreta i/ili osjećaja neživim objektima. Hogwarts posjeduje i portrete ljudi koji govore i miču se: poznati portret Debele Dame, pisma ili Howlers-pisma „urlojave” koja se sama čitaju ili pak viču na primatelje.²¹ Kod Rowling ovaj je element isključivo komična karaktera.

Zastarjelost: Magični svijet J. K. Rowling u estetskom je smislu staromodan, a predmeti koji potječu iz starih vremena ne moraju biti povezani s magijom: vlak s Hogwarts Expressa starinski je parni vlak, školski zadaci i pisma pišu se ptičjim perom na pergamentu, ministar magije na glavi nosi polucilindar.²²

Svi ti elementi nisu povezani s magijom, no prisutni su kako bi se magični svijet razlikovao od ovozemaljskoga.

²¹ Poznata komična scena iz drugog nastavka, *Chamber of Secrets*, u kojoj Ron dobiva pismo „urlojav” od majke, koje više i kori ga njezinim glasom.

²² *The Cambridge Companion to Fantasy Literature* edited by Edward James and Farah Mendlesohn, Oxford University Press, 2012., Chapter 19: *Modern children's Fantasy*, Catherine Butler, str. 232, 233, 234.

2. HORKRUKSI KAO METAFORIČKI SPREMNICI PREMA RADU AUTORICE SANDRE BETHKE

2.1. Što su horkruksi?

Autorica Sandra Bethke u svom radu koji nosi naslov *Horcruxes and Containers: Analysing Harry Potter by Way of Cognitive Poetics* proučava horkrukse s gledišta autorice Rowling te njezin koncept opisivanja istih, kao i iste s čitateljskog gledišta. Najviše je istražen koncept **spremanja**²³. Autorica upotrebljava i konceptualnu teoriju metafore kao svoju metodološku pozadinu te analizira horkrukse na dva načina:

- kao osnovne metaforičke koncepte spremanja, što je veći dio samog autoričina teksta
- kao osnovu kognitivne poetičke analize horkrukusa u serijalu o Harryju Potteru.

Kako bi sve navedeno bilo razjašnjeno, autorica rabi i diskurse o tijelu i duši. Tekst se također bavi metaforama personifikacije i metaforama spremanja u teoriji konceptualnih metafora zbog pravilnije analize horkrukusa kao osnove koncepta **spremanja**.

Nadalje, tekst istražuje sedam Voldemortovih horkrukusa pomoću koncepta **spremanja**.

Kada je riječ o horkruksima općenito, oni su opisani kao vrijedni predmeti – objekti. Osim njih, horkruksi mogu biti i ljudska tijela. Obje vrste horkrukusa autorica Bethke u svom radu sagledava kroz koncept **spremanja**. **Spremanje** u ovom tekstu objašnjava djelovanje horkrukusa te njegovu najveću svrhu, odnosno čuvanje i zaštitu spremljenog i dobro sačuvanog fragmenta duše. Nadalje, horkruksi se smatraju i skrovištima za djeliće duše.²⁴ U primjeru Riddleova dnevnika, duša je sposobna djelovati sama za sebe, a može i zamijeniti spremnik unutar kojega se nalazi. Ipak, vrhovno zlo moći dnevnika leži u prenošenju sjećanja iz njega u nekoga drugog (fragment Voldemortove duše ulazi u Ginny Weasley).²⁵

²³ Engl. *containment*, izravan prijevod.

²⁴ Sandra Bethke: „Horcruxes and Containers: Analysing Harry Potter by Way of Cognitive Poetics“, Technische Universität Dortmund for the degree of Bachelor of Arts, Sandra Bethke, February 2016., str. 33.

²⁵ Ibid., str. 34.

Zmiju Nagini autorica teksta ovdje prikazuje horkruksom kao vrstom **spremnika** koji umire zajedno sa svojim stvoriteljem.

Harry je pak poseban slučaj horkruksa zato što preživljava smrtnu kletvu čak dvaput, a unutar njega umire samo djelić Voldemortove duše, odnosno horkruks. U Harryjevu slučaju, on sâm kao **spremnik** nesvjesno sprema te ispušta djelić Voldemorta (koncept „**duša je osoba**“) iz sebe po završetku Čarobnjačkoga rata.

Definicija bivšeg ministra magije, te profesora čarobnjačke škole Hogwarts, Horacea Slughornea glasi: „Riječ horkruks označava objekt u koji je osoba sakrila dio svoje duše. Duša je razdjeljena, a njezin vlasnik sprema svaki razdijeljeni dio u jedan predmet izvan tijela. Čak i ako je tijelo napadnuto ili uništeno, osoba ne može umrijeti, dio duše ostaje vezan i netaknut.“²⁶

Kako bi osoba koja teži za besmrtnošću načinila horkruks, treba imati jedan postojeći materijal ili vrijedan predmet koji će potom začarati određenim prokletstvom da uništavanje istoga učini težim i opasnijim za onoga tko ga želi uništiti. Kada se horkruks obradi na bilo koji način, on postaje neka vrsta kutije u kojoj je njezin stvoritelj pohranio dio svoje duše kako bi sebe učinio besmrtnim ili pak manje ranjivim od nekoga tko ga nije načinio. Glavni dio duše ostaje u ljudskom tijelu stvoritelja.²⁷ Horkruksi su stoga predmeti u koji je dio duše sakriven ili spremljen. Objekt tada sadrži dio duše poput bilo kakva spremnika u kojemu se nalazi predmet koji želimo sačuvati daleko od očiju i dodira drugih. Čarolija koja pretvara predmet u horkruks ubraja se u vrhovni čin zla zato što je ubojstvo nakon kojega bi duša bila spremljena razdvaja u dijelove. Tim činom napravljena je šteta u korist čarobnjaka. Sedam horkruksa koje Voldemort sačinjava čarolijom vrhovnoga zla u serijalu o Harryju Potteru su: dnevnik Toma Riddlea, prsten Tomova ujaka Marvola Gaunta, medaljon Salazara Slytherina, pokal Helge Hufflepuff, dijadema Rowene Ravenclaw, Voldemortova/Tomova zmija Nagini te sâm Harry Potter, iako Voldemort nije znao ništa o djeliću svoje duše spremljenom u dječaku.

2.2. Filozofski diskurs: važnost duše u serijalu o Harryju Potteru

²⁶ Sandra Bethke: „Horcruxes and Containers: Analysing Harry Potter by Way of Cognitive Poetics“, str. 8. J. K. Rowling, „Harry Potter i Princ miješane krvi“, str. 464., op. cit.

²⁷ Ibid.

Autorica ovo poglavlje počinje filozofskim diskursom koji povezuje tijelo i dušu, kao i dualističkim gledištem na iste prema spisateljici J. K. Rowling. Rowling kao svoj uzor ovdje uzima Platonovo dualističko gledište tijela i uma koje glasi kako su tijelo i duša dva odvojena entiteta, pri čemu duša može nadživjeti tijelo nakon što se privremeno u njemu nastani, a slično je opisano u serijalu o Harryju Potteru. U serijalu je, naime, navedeno sljedeće: „Tijelo može postojati bez duše sve dok su živi mozak i srce, no nestaje svaki smisao, a nestaju i sjećanja. Postojiš ti kao prazna ljuštura. Tvoje duše više nema, izgubljena je.“²⁸

Navedeno je opisano kao način izvlačenja duše iz tijela uz uništavanje tijela, kao i razlika između duše, mozga i tijela, te sposobnosti samosvijesti. Duša je također čuvar sjećanja. Njezin je zadatak čuvati osobnost pojedinca bez koje on ostaje „prazna ljuštura“. Tijelo i duša mogu postojati i bez međusobnog kontakta, iako nijedan entitet nije u potpunosti besmrtno, odnosno duša je entitet koji se cijeni više, jer tijelo se na nju oslanja kako ne bi ostalo već spomenuta „prazna ljuštura“. Duša je prirodno pozitivan entitet koji smrt sprema zauvijek razdvojiti. Kako bi duša trebala prirodno ostati netaknuta, postoje dva načina prelaska nakon smrti tijela u kojemu je živjela:

- duša može prijeći u neku vrstu nirvane²⁹
- može se vratiti kao duh koji izabire lebdjeti u svijetu živih,

dok su jedini načini kako oštetiti ili u potpunosti uništiti dušu sljedeći:

- poljubac dementora kojim se sve uspomene brišu, dok tijelo tada osjeća prazninu
- uništenje horkruksa, jer uništimo li horkruks, koji zapravo predstavlja „tajnu kutiju“ u obličju nekog vrijednog predmeta koja čuva dio nečije duše, dio iste prethodno spremljen u horkruksu također biva uništen.

Kada se duša razdvoji i njezin je dio spremljen u horkruksu, samosvijest i sjećanja ostaju spojena s prvim tijelom u kojemu duša živi, no razdvojeni dio duše može načiniti svoje vlastito „ja“ te živi oblik koji crpi životnu snagu iz druge duše.³⁰ To je odlično prikazano primjerom dnevnika Toma Riddlea. Horkruks u dnevniku jačao je

²⁸ J. K. Rowling, „Harry Potter i zatočenik Azkabana“, str. 183, op. cit.

Rowling je Platonovo gledište ovdje usporedila s razdvajanjem duše i tijela nakon dementorova poljupca, koji iz duše pojedinca isisava lijepa sjećanja.

²⁹ U serijalu o Harryju Potteru nirvana ukazuje na prolaz između svijeta živih i mrtvih, a umirući prolazi kroz prozirni veo, jer iza vela su duše preminulih. „Odlazak prema velu“ znači ulaz u svijet mrtvih, odnosno umiranje ulaskom kroz put koji vodi veo, nakon izlaska izvan njega.

³⁰ Sandra Bethke, „Horcruxes and Containers: Analysing Harry Potter by Way of Cognitive Poetics“, str. 10.

svoju moć uspomenama i osjećajima Ginny Weasley, koje je ona pretočila pišući u njega. Kako se Ginny sve više emocionalno povezivala s dnevnikom, sjećanja šesnaestogodišnjega Toma Riddlea oživjela su, pa je Riddle u vrijeme kada je odaja tajni ponovno bila otvorena oživio i, kao duša i tijelo koji su izišli iz dnevnika, crpio snagu Ginny Weasley.

2.3. Zmija Nagini i kamen uskrsnuća kao spremnici

Voldemortova zmija Nagini nije samo premještena u horkruks/spremnik. Voldemort upotrebljava i vanjsku silu kako bi je učinio zmijom koja posjeduje dio njegove duše. Voldemort je, naime, metaforički istjeruje izvan njezina „zmijskog spremnika“ te je stavlja u „horkruks/ spremnik“ koji sadrži sve horkrukse, a njih kontrolira moć njegove sile. Nagini je stoga dodan atribut „bivanja horkruksom“. Ona čuva dio Voldemortove duše iako njezino živoće tijelo još uvijek posjeduje zmijske fizičke potrebe.³¹

Kamen uskrsnuća: premješten je u isti horkruks/spremnik u koji je spremljena i Nagini. Sadrži sve Voldemortove horkrukse, a oni se nalaze unutar jednoga velikog horkruksa.

2.4. Dnevnik Toma Riddlea kao „spremnik“

Ginny Weasley otvara svoje srce dnevniku prenijevši sve svoje osjećaje u njega, interakcijom i pisanjem, a s druge strane sprema ih metaforički te skida svoj emocionalni teret. Djelić duše unutar dnevnika tako ojačava te kroz njezine osjećaje Voldemort prenosi svoje osjećaje i uspomene u nju.³² Ginnyna duša nalazi se u horkruksu, a dijelovi duše unutar horkruksa prenose svoje dijelove u Ginny.

Kada djelić Voldemortove duše razgovara s Harryjem dok on zapisuje u dnevnik „koji čuva uspomene na užasne stvari“³³, dnevnik ga potom vodi u svoju prošlost, točnije

³¹ Sandra Bethke, „Horcruxes and Containers: Analysing Harry Potter by Way of Cognitive Poetics“, str. 21.

³² Ibid.

³³ Ibid., Rowling: „Harry Potter i odaja tajni“, str. 179, op. cit.

Primjerice, scena iz nastavka „Harryja Pottera i odaje tajni“. Harry piše u dnevnik nakon što ga pronalazi u ženskom školskom toaletu. Tomova reprodukcija prvo mu odgovara na pitanja, rukopisom iz pera i tinte. Nakon što Harry Toma u dnevniku pita da mu pokaže odaju tajni, Tom Riddle Harryja vodi u njegova sjećanja stara

pedeset godina unazad.³⁴ “Fragment duše skriven u njemu čuvan je te je nedvojbeno igrao svoju ulogu u sprječavanju smrti svoga vlasnika.

2.5. Harry kao horkruks

Kada je Voldemort pokušao ubiti Harryja kao dijete, njegova se duša iz cjeline razdvojila te se zakačila za jedinu preostalu živu dušu, odnosno malog Harryja. Dio lorda Voldemorta otad živi u njemu.³⁵ Dakle, Harry je ovdje dakle konceptualiziran kao **spremnik** koji je nesvjesno smjestio djelić duše razdvojen od Voldemorta kada se ubojita kletva odbila od njega. Dio Voldemortove duše personificiran je kroz koncept „**duša je osoba**“ jer može živjeti u Harryju poput čovjeka koji živi u stanu. **Tijelo je spremnik**, a **horkruksi su spremnici** koji ponovno spajaju vezu djelića Voldemortove duše i Harryja kao tijela. Harry je vlastito tijelo koje ima vlastitu dušu uz djelić Voldemortove. Dakle, dio Voldemortove duše nastanjuje Harryja kao tjelesni spremnik dodan Harryjevoj vlastitoj duši.³⁶ Djelić Voldemortove duše, ponovno je personificiran kroz koncept „**duša je osoba**“ koji se može kretati.³⁷ Stoga pitanje „Je li dio duše otišao?“ zapravo znači „Je li Harry spremnik?“. Tako duša kao osoba posjeduje mogućnost kretanja unutar ili izvan spremnika. Također, Harry je poseban slučaj horkruksa ne samo zato što ga Voldemort nije namjeravao napraviti horkruksom, već i zbog umrlog djelića duše nastanjena u Harryju koji je, iako je njegov spremnik, još uvijek živ.³⁸ Dumbledore objašnjava: „Dok je taj fragment duše zanemaren od strane Voldemorta, a ostaje spojen u Harryju i Harry ga štiti,

pedeset godina. Harry sjećanjima prolazi kao fizičko djelo/osoba te vrlo brzo shvaća da ga osobe iz prošlosti ne čuju.

³⁴ Dnevnik kao **spremnik sjećanja**. Sjećanja su konceptualizirana kao „tekuća tvar“ unutar dnevnika/spremnika. Horkruks je zapravo **spremnik unutar spremnika**. Oni skrivaju dijelove nečije duše kako bi njihov vlasnik bio što bliže besmrtnosti. Dnevnik je zapravo poseban slučaj horkruksa jer je puštanje Voldemortovih sjećanja izvan horkruksa te dopuštanje da ona uđu u nekoga drugog potpuno suprotno skrivanju.

³⁵ Sandra Bethke, „Horcruxes and Containers: Analysing Harry Potter by Way of Cognitive Poetics“, str. 31. J. K. Rowling, „Harry Potter i darovi smrti“, str. 551.

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Sandra Bethke, „Horcruxes and Containers: Analysing Harry Potter by Way of Cognitive Poetics“, str. 32. J. K. Rowling, „Harry Potter i darovi smrti“, str. 551.

Voldemort ne može umrijeti.³⁹ Tvrdnja ponovno opisuje funkciju horkruksa kao fragment duše koji je spojen s Harryem kao horkruksom te ga Harry na taj način štiti, no isto tako znači da je djelić Voldemortove duše unutar Harryja ovisan o njegovoj dobrobiti.⁴⁰ Dok Harry ostaje horkruks koji nosi u sebi Voldemorta, on ne može biti ubijen. Sve dok horkruksi nisu uništeni, Voldemorta nitko ne može pobijediti. Budući da je dio njegove duše još uvijek bio vezan uz Harrya, stvarna Voldemortova duša (ono što je ostalo) još uvijek je besmrtna.⁴¹ Veza između horkruksa i djelića duše ponovno otvara interes za horkruksom koji povezuje dušu. U ovom je slučaju Harry metaforički spremnik koji drži dio Voldemortove duše vezan uz njegovu vlastitu dušu. To je neuobičajen slučaj, stoga što je Harryjeva duša i dalje zaštićena majčinom čarolijom ljubavi iako je Voldemort pokušao ubiti Harryja nakon što je ubio njegove roditelje. Žrtvujući se za njega, Harryjeva majka malom je Harryju spasila život. Kroz ljubav, koja je uzrokovala ovu zaštitu Harry za Voldemorta postaje zauvijek nedodirljiv.⁴² Žrtva Harryjeve majke sada teče unutar Harryjeve, kao i Voldemortove krvi, stoga Voldemort još uvijek ne može ubiti Harryja jer ga u tome sprječava povezanost čarolije ljubavi između obojice.⁴³ Djelić Voldemortove duše tada je jedini nezaštićeni dio unutar Harryja kao horkruksa. Kako je Voldemort jedina osoba koja je kreirala horkruks, moć njegove kletve dovoljna je da uništi fragment njegove vlastite duše.⁴⁴ Nakon što su svi horkruksi uništeni, posljednji djelić duše unutar Voldemorta više ne čini njegovo tijelo besmrtnim, te on može biti ubijen poput svake druge osobe⁴⁵. Konceptualizacija „**horkruksi su spremnici**“ na sličan se način upotrebljava za Harryja kako i za ostale horkrukse. Međutim, Harry je jedini horkruks koji razbija povezanost s Voldemortovom dušom bez da ubije sama sebe. Harry je u čitateljskoj publici sagledan kao spremnik za djeliće Voldemortove duše te je izjednačen s ostalim horkruksima/predmetima.⁴⁶ Čitatelj ipak zna kako će Harry biti poseban

³⁹ Sandra Bethke, „Horcruxes and Containers: Analysing Harry Potter by Way of Cognitive Poetics“, str. 32.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.

⁴³ Sandra Bethke, „Horcruxes and Containers: Analysing Harry Potter by Way of Cognitive Poetics“, str. 33.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ibid.

slučaj horkruksa jer preživljava uništenje djelića Voldemortove duše unutar njega, posebno zahvaljujući ljubavi svoje požrtvovne majke.⁴⁷

⁴⁷ Ibid.

3. INTELEKTUALNE ZNAČAJKE U SERIJALU O HARRYJU POTTERU: *PARSELTONGUE*, KNJIGE UNUTAR SERIJALA, FANTASTIČNI PREDMETI – UTJECAJ I SNAGA, DAROVI SMRTI

3.1. Jezik zmija: *Parseltongue* – začetnik jezika, prisutnost u serijalu, povijest te jedinstvenost rijetkog dara među čarobnjacima⁴⁸

Parseltongue ili drugačije rečeno zmijski jezik vrlo je rijetka vještina. Serijal o Harryju Potteru predstavio je način sporazumijevanja sa zmijama koji je nemoguće naučiti već je urođen ili naslijeđen.

U slučaju mladog Harryja Pottera dogodilo se to da se u njemu nalazi djelić duše lorda Voldemorta / Toma Riddlea koji je kao baštinik Salazara Slytherina, čistokrvnog čarobnjaka te jednoga od osnivača Hogwartsa naslijedio vještinu te je rastavljanjem svoje duše i nesvjesnim prenošenjem iste u Harryja omogućio dječaku da govori i razumije jezik zmija.⁴⁹ Zbog navedenoga, za vrijeme Harryjeve druge godine mnogi u Hogwartsu mislili su da je Harry otvorio zloglasnu odaju tajni. Također zanimljivo je kako je Harry mogao govoriti tim jezikom jedino kada bi bio licem u lice sa zmijom.

U prvome dijelu serijala, *Kamen mudraca* Harry je u dobi od deset godina dok je s rodbinom bio u zoološkom vrtu, prvi put shvatio svoju mogućnost sporazumijevanja sa zmijama, no nije je bio svjestan jer je živio u bezjačkoj obitelji.

U drugome dijelu serijala Harry progovara *Parseltongue* u dvoboju s Dracom Malfoyem dok tjera zmiju od kolege Justina Finch-Fletchleyja. Također u posljednjem djelu serijala *Darovi Smrti*, koristi se jezikom u razgovoru sa starijom vješticom Bathildom Bagshoot, koja je zapravo Voldemortova zmija Nagini preobražena u njezino truplo.⁵⁰ Kada bi čuo jezik između drugih ljudi, Harry bi ga

⁴⁸ Izvor: „Herpo The Foul“, „Parseltongue“, *Harry Potter online encyclopedia*.

⁴⁹ To se moglo prvi put primijetiti u drugome nastavku serijala, „Odaja tajni“, gdje je tjerajući čarolijom stvorenu zmiju u dvoboju s Dracom Malfoyem, Harry progovorio *Parseltongueom*, što je ostavilo njegove školske kolege u čudu. U prvome dijelu serijala, kada je s rodbinom bio u zoološkom vrtu, Harry je razgovarao sa zmijom Boa Constrictor, no tada još nije bilo saznanja o jeziku, već je razjašnjeno jedino razumijevanje između Harryja i zmije.

⁵⁰ J. K. Rowling, „Harry Potter i Princ miješane krvi“.

mogao razumjeti.⁵¹ J. K. Rowling otkriva da je jezik usavršio i prof. Dumbledore, iako ga se ne usudi govoriti naglas.⁵²

Poneke riječi *Parseltongue* ipak se mogu upamtiti i rabiti u najnužnijim situacijama, kao što je to učinio Ron Weasley u posljednjem djelu serijala *Darovi smrti*, otvorivši odaju tajni⁵³ te je začuđenoj Hermione objasnio kako je samo ponovio riječi koje je Harry mnogo puta izgovorio u snu, iako sâm ne posjeduje dar govora i razumijevanja jezika. U serijalu poznato je da se *Parseltongue* govorio jedino u obitelji Gaunt⁵⁴, čiji su članovi potomci Salazara Slytherina, zbog kojega je jezik na vrlo lošem glasu.

Parseltongue je također jezik baziliska i drugih zmijolikih stvorenja, poput troglave zmije Runotruga.⁵⁵

Kada se izgovara, jezik zvuči poput siktanja, a ljudi koji nisu parselusti ili su bezjaci ne mogu ga razumjeti. Osim komuniciranja sa zmijolikim stvorenjima, parselusti mogu na određene načine utjecati na volju zmija te komunicirati *Parseltongueom* između drugih parselusta, poput Harryjeva razumijevanja zapovijedi koje je Tom Riddle upućivao bazilisku u odaji tajni, ili pak komuniciranje u obitelji Gaunt, koje se odvijalo isključivo na jeziku zmija. Ovdje dolazimo do kategorije iskusnih govornika jezika. Osim Morfina Gaunta i Boba Ogdena, Voldemort mora komunicirati s kipom Salazara Slytherina kako bi dozvao baziliska.⁵⁶ Jezik je mogla govoriti i Ginny Weasley kada je opsjednuta Tomom Riddleom iz dnevnika, otvarala odaju tajni.

Pretpostavlja se da je osnivač Hogwarta Salazar Slytherin, potomak starogrčkog crnog maga koji je živio prije otprilike 2000 godina čije je ime bilo Herpo The Foul. Njegovo ime na starogrčkom jeziku izgovara se „ἑρπετόν/Herpeton“, što znači „životinja koja gmiže“ dok herpetologija predstavlja studij vezan uz amfibijske te reptile.⁵⁷ U drevnoj Grčkoj Herpovo bi ime glasilo: „Ἑρπῶν ὁ δεινός/Herpōn ho

⁵¹ *Everything You Didn't Know About Parseltongue*, autor: Potterverse.

<https://www.youtube.com/watch?v=0cxFEleqcHM>. Datum pregleda: 31.3.2021.

⁵² Ibid.

⁵³ Kako bi očnjakom baziliska uništili pokal Helge Hufflepuff, odnosno jedan od Voldemortovih horkruksa.

⁵⁴ U obitelji i rodbini Toma Riddlea / lorda Voldemorta, iz koje potječe Tomova majka, Merope Gaunt.

⁵⁵ J. K. Rowling, „*Fantastic Beasts and Where to Find Them – Newt Scamander*“. Special edition with a foreword by Albus Dumbledore, Arthur A. Levine Books an imprint of Scholastic Press in association with Obscurus Books, 18a, Diagon Alley, London, „Roonespoor“, str. 36.

⁵⁶ Točnije, riječ je o uspomeni na mladog Toma Riddlea iz dnevnika; „Odaja Tajni“.

⁵⁷ Postaje jasno da J. K. Rowling kao klasična filologinja povezuje ime tvorca opasne zmije / reptila, njegovu namjeru da stvori reptila te znanost o istima.

deinos“ što je aktivni particip glagola „ἔρπω“, lat. „serpo“, aktivni particip od riječi „serpens“, što je korijen engleskoga izraza „serpent“ – „zmija“.

J. K. Rowling potvrdila je kako je uzela ime „Parselmouth“ prema starom izrazu koji predstavlja osobu s rascjepom usne ili takozvanom „zečjom usnom“.

Herpo The Foul u čarobnjačkom svijetu bio je najgori od najgorih, te opsjednut crnom magijom. Osmislio je zle čarolije u namjeri da naudi drugima, mo najpoznatiji je po dvjema povijesnim činjenicama:

- prvi je uspješno izlegao jaje baziliska
- bio je izvorni tvorac horkruksa.

Jaje baziliska, koje je Herpo izlegao, zapravo je kokošje jaje ispod žabe krastače. Tim postupkom izlegla se gigantska zmija, opsjednuta vrlo opasnom moći. Kao jedan od prvih parselusta i crni mag, Herpo se volio povezivati sa zmijama, često je komunicirao s njima, te ih kontrolirao. Mogao je također savršeno razumjeti prirodu duše te kako ubojstvo djeluje na nju. Kroz znanje i duboku uronjenost u zlobu počinio je ubojstvo, u namjeri da razdvoji svoju dušu koju je spremio u objekt koji posjeduje crnu magiju te tako postao čarobnjak koji je prvi u povijesti načinio horkruks. Nakon mnogo nagađanja, pretpostavljeno je da je Herpov horkruks postojao i tijekom Harryjeva školovanja, a prikazan je u šestom dijelu serijala, *Princ miješane krvi*. Riječ je o opalovoj ogrlici koja je proklela te je zamalo ubila učenicu Hogwarta Katie Bell.⁵⁸

⁵⁸ Herpo the Foul Is ALIVE (+His Horcrux Revealed) – Harry Potter Theory

<https://www.youtube.com/watch?v=uScb2m3ZjOc>

U navedenom videu objavljenom 27.3.2020. prvi je put spomenuta pretpostavka o horkruksu Herpoa The Foula – opalnoj ogrlici. Datum pregleda: 29.3.2021.

5. POPIS KNJIGA UNUTAR SERIJALA⁵⁹

Knjige unutar ovoga popisa koje ću ovdje navesti jesu one koje mladi čarobnjaci te njihovi hogwartski profesori upotrebljavaju u svrhu obrazovanja buduće generacije čarobnjaka ili čarobnjačka literatura općenito. Poznata je i činjenica da je spisateljica J. K. Rowling osim serijala zasebno napisala i primjerke nekih od „čarobnjačkih knjiga“. Neke od navedenih knjiga služe za rješavanje bitnih problema, dok druga kategorija knjiga utječe na radnju serijala.

Serijal o Harryju Potteru sadrži i cijeli izmišljeni pejzaž, što ga također čini drukčijim od mnogih fantastičnih priča i serijala. U njemu je sadržana i cijela povijest koju znatiželjnici rado istražuju, a ona se nalazi u nekoliko posebnih knjiga koje pripadaju velikoj knjižnici Hogwarta. Vjerni čitatelji već odavno znaju da u velikom prostoru knjižnice najčešće boravi Hermione Granger.

Povijest Hogwarta Bathilde Bagshoot (Hogwarts: A History)

Čak i u čarobnjačkom svijetu postoji knjiga u kojoj su sadržani detaljni opisi evolucije škole Hogwarta, njezina kultura, temelji škole te razredi. Osim svega navedenog, u knjizi se mogu pronaći i tajni elementi škole. Autorica je knjige vještica Bathilda Bagshoot koja u serijalu tumači ključni sporedni lik.

Metloboj kroz stoljeća (Quidditch Through the Ages)

Ovu je knjigu moguće kupiti u stvarnome životu zahvaljujući tvrtki Comic Relief. *Metloboj kroz stoljeća* zapravo je priručnik i čarobnjački udžbenik koji zalazi duboko u povijest najpoznatijeg sporta u čarobnjačkom svijetu te način na koji se razvijao. Taj je tekst najvjerojatnije bio od velike koristi učenicima Hogwarta koji su namjeravali biti u kućnim timovima.

Lockhartova zbirka

Riječ je o zbirci najbeskorisnijeg profesora u povijesti škole Hogwarta, koji se pojavljuje u drugom djelu serijala *Odaja tajni*. Sva iskustva jednog od profesora

⁵⁹ Screenrant, „Harry Potter: The 10 Most Important Books In The Wizarding World“, George Chrysostomou, Published Aug 02, 2020. Datum pregleda: 17.5.2021.

<https://screenrant.com/harry-potter-most-important-wizarding-world-books/>

Obrane od mračnih sila zapravo su lažna i osnovana na beznačajnim tvrdnjama, te isključivo hvalisanjima samoga profesora Gilderoya Lockharta. U njegovoj zbirci knjiga nalaze se poznati naslovi: „Čarobni Ja“ i „Suočavanje s Vilom Narikačom“, u kojima Lockhart opisuje pustolovine za koje uvjerava druge učenike i profesore da ih je proživio sâm, no krao je autorska prava drugih čarobnjaka. Kako bi postigao svoj cilj primijećenosti, šarma i slave, samoživi Lockhart slušao je priče o pustolovinama drugih čarobnjaka kojima bi zatim izbrisao sjećanja čarolijom *Obliviate*, što je jedino znao, da bi na kraju, spuštajući se u odaju tajni s Harryjem i Ronom, začarao sama sebe Ronovim slomljenim štapićem.

Najmoćniji napitci (Moste Potente Potions)

Riječ je o knjizi koja je u drugome dijelu serijala bila apsolutni favorit Hermione Granger ako je riječ o napitcima. Unutar serijala bila je odličan uvod čitateljima i gledateljima u moć Višesokovnog napitka koji je odlično poslužio protagonistima za preobražavanje u njihove suparnike iz kuće Slytherin. Osim ponekih nedostataka samoga napitka uslijed kojega je Hermione bila preobražena u mačku zabunom uzevši mačju dlaku, štivo *Najmoćniji napitci* bilo je vrlo korisno učenicima kao uvod u načine izrade mnogih moćnih napitaka.

Život i laži Albusa Dumbledorea Rite Skeeter

Albus Dumbledore, iako najveći čarobnjak u Hogwartisu, bio je također kontroverzna ličnost zbog mnogih neispravnih odluka koje je donio tijekom života. Svojim odlukama naštetio je mnogim ljudima koje je volio. Osim što je mladi Harry prolazio kroz razne rizike, posljedice su osjetiti Albusova sestra i brat. Iako je bio ravnatelj najpoznatije škole čarobnjaštva i moćan čarobnjak, članak novinarka „žutog tiska“ Rite Skeeter izazvao je podijeljena mišljenja, pa su se čak neki Harryjevi kolege, poput Seamusa Finnigana, isprva okrenuli protiv Harryja jer je uvijek bio na strani Dumbledorea.

Čudesne zvijeri i gdje ih naći Newta Scamandera

Ovaj priručnik, uz *Metloboj kroz stoljeća*, obožavatelji serijala mogu kupiti u stvarnome životu. Priručnik je vezan uz širi čarobnjački svijet te, kako sâm naslov kaže, čudesne zvijeri, njihovu povijest, mjesta gdje su prvi put nađena te gdje ih je moguće naći i danas. Osim navedenoga, priručnik bilježi koliko je svaka od zvijeri

opasna, bezopasna ili korisna za stručnjake ili čarobnjake. Neke od zvijeri mogu vidjeti i bezjaci, što je u pojedinim slučajevima navedeno u fusnotama, a radi se najčešće o zvijerima sličnima onima iz bajki „koje bezjaci čitaju svojoj djeci“. Stručnjak za čudesne zvijeri i njihov tragač, Newt Scamander, napisao je odlično štivo za čarobnjake koji žele naučiti više o zvijerima, njihovoj naravi i korisnosti. Mladog Newta Scamandera možemo upoznati u knjigama s nastavcima *Fantastic Beasts and Where to Find Them* te prva dva nastavka filma *Čudesne zvijeri i gdje ih naći* i *Grindewaldovi zločini*. Film i knjige prikazuju Hogwarts i čarobnjački svijet godinama prije rođenja generacije Harryjevih roditelja te samog Harryja Pottera.

Priče Barda Beadlea (*The Tales of Beadle The Bard*)

Riječ je o knjizi s izmišljenim pričama iz svijeta čarobnjaštva. Također ju je moguće kupiti u stvarnom životu. U knjizi jedna priča posebno dolazi do izražaja. U posljednjem djelu serijala, *Darovi smrti*, u posjeti Xenophiliusa i Lune Lovegood Ron govori o pričama Barda Beedla koje mu je majka čitala kao djetetu, a nakon što primijeti lančić na vratu Xenophiliusa Lovegooda, Hermione postaje jasno da se radi o znamenu iz priče o *Tri brata*, čiji su protagonisti braća Peverell. Oni pokušavaju prevariti samu Smrt, a zauzvrat od nje dobivaju darove: plašt nevidljivosti, kamen uskrsnuća te Bazgov štapić, predmete koji postoje u stvarnosti čarobnjačkog svijeta.

Izrada napitaka za napredne čarobnjake (*Advanced Potion Making*)

Riječ je o važnom štivu za čarobnjake i miljenike profesora Horacea Slughorna. Ističe se samo jedan primjerak ove knjige. U šestom dijelu serijala, *Princ miješane krvi*, Harry postaje neobično napredan na nastavi izrade napitaka kod već spomenutog profesora. Razlog tomu jest što nesvjesno uzima kopiju knjige prof. Snapea, za koga saznajemo da je zapravo Princ miješane krvi.⁶⁰ Snape otkriva neke drugačije čarolije za izradu napitaka, a na popisu se čak nalaze i neke opasnijeg karaktera, poput čarolija *Sectumsempra* te *Vulnera Sanentur*, odnosno čarolija koja protivniku zadaje otvorene krvave rane te čarolija iscjeljenja. Ipak, dovoljno je reći da su sve čarolije iz Snapeove kopije jedinstveni primjeri.

⁶⁰ Severus Snape kao svoj kôd uzima djevojačko prezime svoje majke, „Prince“, dok „Half Blood“ odaje kako je čarobnjačke i bezjačke krvi.

Povijest magije Bathilde Bagshoot (*A History of Magic*)

Temeljna knjiga koja opisuje važne trenutke u povijesti magije koji nagovještaju buduće događaje u svijetu čarobnjaštva kojima gledatelji i čitatelji serijala svjedoče. Još jedna knjiga čija je autorica Bathilda Bagshoot.

Magično vodeno bilje s planinskih stijena (*Magical Water Plants of Highland Rocks*)

Herbološka knjiga koja je u četvrtom dijelu serijala, *Plameni pehar*, bitna zbog upoznavanja čitatelja i gledatelja sa „škrkobiljem“, koje daje moć disanja pod vodom. Poznata je scena u kojoj Neville Longbottom, zaluđen herbologijom, daje Harryju spomenutu biljku kako bi mu pomogao u rješavanju jednoga od zadataka namijenjenog prvacima Tromagijskog turnira.

6. FANTASTIČNI PREDMETI – NJIHOV UTJECAJ I SNAGA

Osim što je glavna tematika serijala borba dobra i zla te se sastoji od mnogo čarobnjaka i stvorenja, u njemu su prisutni i predmeti koji posjeduju nevjerovatnu moć, koja može biti dobra ili zla, dok čarobnjačke knjige do temelja istražuju čarobnjački svijet. Već spomenuti predmeti mogu biti: začarani objekti, napitci, ukleti objekti, oružja, štapići uz, naravno, čarolije kao zaštita, oružje ili zapovijed. U ovome poglavlju osvrnut ću se na nekoliko fantastičnih predmeta koji su snažniji od ostalih.

Zaštitari Hogwartsa (metalni oklopi, „kipovi“)

Ovi kipovi pojavljuju se u posljednjem dijelu serijala. Izgledom su hodajući metalni oklopi kojima život i poriv zaštite udiše prof. McGonagall čarolijom *Piertotum Locomotor* te ih čini određenom vrstom viteza čija je dužnost zaštititi školu tijekom borbe s lordom Voldemortom i njegovim sljedbenicima, Death Eaterima, odnosno smrtonošama. Autorica članka ove čarolijom stvorene poslušne i požrtvovne vojnike opravdano smatra jednim od doista impresivnih začaranih objekata.⁶¹

Zrcalo želja (*Mirror of Erised*)

Magično zrcalo želja pojavljuje se već u prvome dijelu serijala. Riječ je o zanimljivom predmetu kojeg karakterizira obrnuto napisana poruka⁶² koja u prijevodu glasi: „Ne pokazujem tvoje lice, već čežnju tvoga srca.“ Jaka moć ovoga zrcala jest osim što promatrač gleda u odraz svoje čežnje koja je gotovo opipljiva, predugim gledanjem kod njega dolazi do stanja ludila, a on trati svoje vrijeme na čežnju za onime što u stvarnosti ne može imati; na taj način zrcalo se može smatrati predmetom crne magije unatoč tomu što namjera kreatora zrcala vjerojatno nije bila činiti zlo. U prvome dijelu serijala Harry pomoću zrcala vidi svoje roditelje. Odmah zatim zrcalo pokazuje Ronu, koji u njemu vidi sebe kako drži domski pokal. Korist snažne moći zrcala, kako ga je modificirao Dumbledore, bila je sakrivanje kamena mudraca. Kamen bi tada uz pomoć njegove čarolije dao onome tko ga želi držati, ali

⁶¹<https://screenrant.com/harry-potter-most-powerful-magical-objects-wizarding-world-items/> Harry Potter: 15 Most Powerful Objects In The Wizarding World, Ranked, Screenrant, Rose Moore, Published Sep 28, 2017.

Datum pregleda: 27.4.2021.

⁶² Već sama riječ „erised“ obrnuti je slijed riječi „desire“ – „želja/čežnja“.

ne i koristiti. Profesor Quirinus Quirell, uklet čarolijom lorda Voldemorta, koji je koristio njegovo tijelo, čini upravo obrnuto te pod utjecajem moći zrcala i Voldemorta želi prisvojiti kamen.

Sito sjećanja (*The Pensieve*)

Prema legendi, sito je pronađeno zakopano na mjestu gdje je Hogwarts izgrađen. Ono posjeduje runske oznake uz magiju koja čak prethodi svijetu čarobnjaštva. Sito omogućuje vješticama i čarobnjacima da ožive svoje uspomene te, ako je potrebno, uđu u njih, što također može učiniti čarobnjak koji promatra one tuđe. Dumbledore ovaj čarobni predmet smatra korisnim jer služi za suočavanje sa suvišnim mislima. Istraživanje sjećanja u serijalu Harryju je pomoglo da sazna za horkrukse, krene u potragu za njima te otkrije temeljni način kako poraziti lorda Voldemorta.

Plameni pehar

Plameni pehar u čarobnjačkom svijetu služi kao pravedni sudac koji odabire prvake za Tromagijski turnir. U knjigama je predstavljen kao drvena šalica, dok u filmu podsjeća na golemu blještavu urnu. Pehar ima moć mjerenja i vaganja učenika te ih odmah odabire i pomoću čarolije upisuje u čarobni ugovor za prvake. Moć pehara ne djeluje na bilo kojeg čarobnjaka i vješticu, iako su mnogi pokušali varati, kao što, na primjer, pokazuje komična scena u četvrtom dijelu serijala koji nosi identično ime. Braća Weasley pred očima svih učenika piju napitak za starenje misleći kako će ih njegova moć učiniti dovoljno starima za turnir (u slučaju knjige i filma punoljetnima). Umjesto željene moći, napitak ih zbacuje s linije punoljetnih ispred pehara te ih pretvara u starce. Također, Harry je nespreman čarolijom lažnog Divljookog Moodya, koji je zapravo smrtonoša Barty Crouch mlađi, bio izabran kao četvrti prvak turnira unatoč istinskoj snazi i moći prepoznavanja prvaka u peharu.

Ukleta opalna ogrlica

Predmet koji posjeduje moć štete ili čak smrti. U šestom dijelu serijala, *Princ miješane krvi*, za ogrlicu saznajemo kada ju je Draco Mafloy došao kupiti u trgovinu vrijednih predmeta Borgin & Burkes⁶³ kako bi, kao član smrtonoša, ubio prof. Dumbledorea. Za ogrlicu je također poznato da je ubila 19 svojih vlasnika bezjaka, a

⁶³ U trgovini je za vrijeme školovanja u Hogwartsu radio i Tom Riddle (lord Voldemort).

njezina namjena očito je ubijanje neprijatelja, dok ju je, pretpostavlja se, stvorio nepoznati Crni čarobnjak. Ogrlicu je umjesto Dumbledorea površno prstom dotaknula učenica Katie Bell, koju je njezina čarolija podignula u zrak, a djevojka trpjela nesnosnu bol. Nesreću je preživjela, no bili su potrebni mjeseci oporavka kako bi se Katie vratila u školu.

Serum istine (*Veritaserum*)

Snaga moći *Veritaseruma*, kako kaže samo ime, jest sljedeće: kada čarobnjak popije napitak, on je tada prisiljen reći nešto što krije, htio ili ne. Nakon samo nekoliko kapi njegovo je djelovanje učinkovito. Ovaj napitak nije dostupan bilo kojem čarobnjaku te ga spravlja samo iskusni. Napitak je moćan, no nije nepogrešiv; ponekad se netko može oduprijeti njegovu djelovanju, stoga ga čarobnjaci ne upotrebljavaju na suđenjima. U petom dijelu serijala, *Red feniksa*, prof. Snape prisiljava učenicu Ravenclawa Cho Chang na ispijanje napitka, nakon čega ona odaje tajni prolaz u Sobu potrebe, gdje grupa učenika kodnog imena *Dumbledore's Army* potajno savladava satove Obrane od mračnih sila. Sve se zbiva u vrijeme kada je stroga i manipulativna profesorica Dolores Umbridge u školi zabranila bilo kakvo čaranje, zato što je poricala povratak lorda Voldemorta.

Napitak *Felix Felicis* (Tekuća sreća)

Poznatiji kao „Tekuća sreća“, ovaj napitak ima posebnu moć. Osim što je okarakteriziran kao tekuće zlato u boji, zabranjen je na sportskim natjecanjima i događanjima jer čarobnjaku koji ga popije omogućava savršenu sreću nekoliko sati. Dakle, sve što čarobnjaci i vještice pokušavaju učiniti, postaje uspješno. Ovaj napitak ima i ograničenja. Potrebno ga je piti u umjerenim količinama jer one neumjerene kod čarobnjaka i vještica izazivaju nepromišljeno ponašanje, vrtoglavice te prejako samopouzdanje koje uništava učinak sreće dobiven iz napitka.

Mač Godrica Gryfindora

Ovaj je mač čaroban predmet sâm po sebi jer ga je izradio goblin. Tajna njegove moći jest što svaki čarobnjak iz kuće Gryfindor može doći po njega u pravo vrijeme, kada mu je potreban. Mač je još više dobio na snazi otkad je u odaji tajni Harry njime ubio baziliska, a osim toga, on uz baziliskov očnjak uništava i horkrukse, a tajna je u tome što mač koji je napravljen od goblinskog metala apsorbira sve što mu daje dodatnu

snagu, uključujući i otrov već spomenutog baziliska. Nitko se ne može koristiti ovim mačem osim vjernih Gryfindoraca.

Amortentia (ljubavni napitak)

Ovaj napitak najmoćniji je od svih ljubavnih napitaka. Ima sedefasti sjaj na površini, a prepoznaje ga se i po mirisu. Svakom čarobnjaku on miriše drugačije, a miriše na stvari koje pojedinačni čarobnjak voli najviše na svijetu.⁶⁴ Kada se pije, opasnost kod ovog napitka stvara snažna zaljubljenost koja može prijeći u opsjednutost, a vrlo lako i neke smrtonosne ciljeve. Napitak je opasan iako ga Ministarstvo napitaka ne zabranjuje, no njegovi učinci troše se s vremenom ne konzumira li osoba napitak redovito. Dođe li do prejakog djelovanja, uzima se protuotrov, koji je opisan samo kao jasna bezbojna tekućina. Protuotrov vidimo u šestom dijelu serijala kada Ron Weasley zabunom pojede čokoladnu bombonijeru poprskanu *Amortentiom*, namijenjenu Harryju, koju mu šalje kolegica Gryfindorka, Romilda Vane. Harry odvodi opsjednutog Rona prof. Horaceu Slughornu, koji mu daje bezbojnu tekućinu, odnosno protuotrov, kako bi zaustavio djelovanje *Amortentije*.

Kamen mudraca (The Philosopher's /Sorcerer's Stone)

Ovaj kamen alkemijska je legenda. On ima dvije moći:

- sposobnost da pretvara bilo koji osnovni metal u čisto zlato
- kamen proizvodi eliksir života koji osobu koja ga pije može održati zauvijek na životu. U čarobnjačkom svijetu samo je jedan čarobnjak uspio stvoriti eliksir, a to je Nicholas Flamel, koji se koristio kamenom kako bi ostao živ i bogat nekoliko stoljeća, no pristao ga je uništiti nakon saznanja da ga Voldemort traži kako bi sebe sama vratio u život. Iako moćan, kamen je jedna od najrjeđih tvari u čarobnjačkom svijetu jer je Flamel uništio jedini koji je postojao.

Sprava za vraćanje u prošlost (Time Turner, vremokret)

Zlatni predmet koji se nosi kao ogrlica oko vrata. Ima pješčani sat koji se može uviti i na taj se način korisnik ove sprave vraća u prošlost. Ovi predmeti pažljivo su

⁶⁴ Harry je u napitku namirisao kolač sa sirupom, dršku od metle i miris kose Ginny Weasley, Hermionina aroma napitka je pak svježe pokošena trava, prazni pergament i miris kose Rona Weasleya.

regulirani jer mogu učiniti stvarnu štetu vremenu. Vremokreti iz Ministarstva, koji su čarobnjacima omogućavali vraćanje u prošlost na nekoliko sati, uništeni su u bitci između Harryja i Voldemorta. Još jedan pravi vremokret, koji je napravio Theodore Knott, prikazuje se u osmom dijelu serijala, *Harry Potter i ukleto dijete*. Korisnik je pomoću njega u prošlom vremenu ostao koliko god je htio. Iako korisni i moćni, vremokreti mogu biti vrlo opasni dospiju li u pogrešne ruke.⁶⁵

5.1. Darovi smrti

Kamen uskrснуća

Ovaj predmet, kako samo ime kaže, posjeduje moć vraćanja umrlih u život. Kamen uskrснуća imao je jedan od trojice braće iz srednjovjekovne čistokrvne čarobnjačke obitelji Peverell, Cadmus, jer je tražio način kako vratiti svoje najmilije s one strane groba. Kamen uistinu može vratiti umrle, no ipak vraća samo njihovu sjenu koja se pojavljuje kao nešto više od duha, a manje od tijela, kako su se Harryju prije bitke s Voldemortom u Zabranjenoj šumi pojavili duhovi njegovih roditelja te Siriusa Blacka. Duhovi koji se vraćaju ostaju prisutni sve dok se kamen drži u ruci, a duhovi Harryjevih najmilijih tada su njemu dali snagu da se suoči sa svojom smrću nakon Bitke za Hogwarts. Također, kamen, kao svi ostali magični predmeti, može biti i opasan. Prvi vlasnik kamena, Cadmus Peverell, vrativši svoju zaručnicu u život, no ne u potpunosti, zbog snažnog očaja što ne mogu biti doista zajedno počini samoubojstvo kako bi zajedno živjeli kao duše. Kako je Harry u Bitci za Hogwarts ispustio kamen u Zabranjenu šumu, od tada se on smatra izgubljenim.

Plasht nevidljivosti

Plasht je još jedan od najmoćnijih darova smrti te možda jedini istinski takav plasht u čarobnjačkom svijetu. Onoga tko ga nosi čini nevidljivim gotovo svim čarolijama. Prvo je darovan drugom bratu čarobnjaku, Ignotusu Peverellu, kojemu je plasht služio za skrivanje od smrti. Od smrti se skrivao do svoje starosti, kada je bio spreman dočekati je poput prijatelja. Nakon njega plasht je dobio James Potter, a zatim ga je mladi Harry naslijedio. Iako je plasht vrlo moćan i doista koristan Harryju kroz

⁶⁵ Nakon vremokreta, prema snazi čarobnih predmeta slijede horkruksi, o kojima je mnogo napisano u jednom od prethodnih poglavlja.

školovanje, njegova snaga ipak je ograničena. Harry je prvi put plašt iskoristio na prvoj godini školovanja u Hogwartisu kada je noću išao u zabranjen dio knjižnice te tamo našao knjigu tvorca kamena mudraca, Nicholasa Flamela. Nadalje, nevidljivost je kratkotrajno moguće stvoriti i drugim čarolijama. Priča o darovima smrti spominje pak kako plašt onoga tko ga nosi čini besmrtnim, no izvan nje o tome nema spomena.

Bazgov štapić (*The Elder Wand*)

Ujedno i posljednji dar smrti, ovaj štapić prvotno je dodijelila sama Smrt bratu Antiochu Peverellu. Smatra se najmoćnijim štapićem na svijetu, uz sposobnost magije koju nijedan drugi štapić ne može stvoriti. Bazgov štapić jedini je koji ima moć popravljavanja drugih oštećenih štapića te se govorilo da je nenadmašan, no zapravo moć mu djeluje isključivo na njegova pravog gospodara u slučaju prihvaća li on smrt te može li ukrotiti jezgru testralove dlake. Štapić je također vrlo opasan jer su čarobnjaci koji su željeli postati vlasnici, pod utjecajem neutažive želje za tim vlasništvom, ubijali druge čarobnjake. Voldemort mučno ubija svoga vjernog slugu, ali i dvostrukog agenta, prof. Severusa Snapea, misleći da je on vlasnik Bazgova štapića. Nadalje, zbog moći štapića, poznato je kako je Harry želio popraviti svoj izvorni štapić prije nego što bi ga stavio u grobnicu prof. Dumbledorea. Da ga na kraju filma nije slomio, Harryjevom smrću, odnosno smrću izvornoga vlasnika, nestala bi i snaga Bazgova štapića uz sve darove smrti kao tri najmoćnija predmeta.

6. FANTASTIČNA BIĆA I NJIHOVA SLUŽBA ČAROBNJACIMA U SERIJALU – PROBLEMATIKA ŽIVOTA U SVIJETU LJUDI TE SVIJETU BIĆA (ZVIJERI, TROLL)

U ovome tekstu teoretičar Peter Dendle usmjeren je na autoricu Rowling i njezino predstavljanje životinja kroz njihove dužnosti, emocije, a u konačnici i njihov odnos prema čarobnjacima te obrnuto. Odgovornost upravljanja nad područjem fantastičnih bića jedna je od većih problematika. Granicu između čovjeka i životinje, živih te neživih objekata zahvaća gotovo čitav serijal.⁶⁶ U trećem dijelu serijala pojavljuje se Remus Lupin, animagus, jedan od profesora Obrane od mračnih sila te najbolji prijatelj Jamesa, Lilly Potter te Siriusa Blacka. Svi su zajedno bili članovi grupe koja je načinila „mapu za haranje“, koja je otkrivala prostor kretanja bilo koga unutar Hogwarta. Remusa Lupina kao dijete ugrizao je vukodlak Fenrir Grayback, što ga je za cijeli život učinilo vukodlakom/likantropom. Osim što je do kraja života živio tragičnu sudbinu, Remusov najbolji prijatelj, Sirius Black, također se pojavljuje u životinjskom obliku, odnosno živi kao animagus. Njegov oblik animagusa crni je pas kodnog imena Padfoot ili Snuffles koji se većinom skriva, čuva i štiti Harryja i njegove prijatelje sve do svoje smrti, dok Remus noću preobražen u vukodlaka za ljude postaje opasan i krvoločan. Animagus je također prof. Minerva McGonagall, čiji je drugi oblik mačka.

Štakor Rona Weasleya, Scabbers, koji se skriva od pravde, zapravo je Peter Pettigrew, koji izdajući svoje prijatelje Jamesa i Lilly, nakon toga godinama živi kao animagus te ljubimac obitelji Weasley.

Na nastavi učenici nerijetko pretvaraju predmete u životinje, primjerice prof. McGonagall podučava kako pretvoriti životinje u pehare za vodu, dok u iznimnim situacijama i ljudi mogu biti pretvoreni u životinje. Na primjer, prof. Moody kažnjava Draca Malfoya za loše ponašanje prema drugim učenicima pretvaranjem dječaka u tvora. Nadalje, prisutne su i žive stvari koje se ponašaju poput životinja, kao što su nazubljeni frizbi uz burmuticu koja voli ugristi za ruku, pa čak i metla za metloboj („polo“ za čarobnjake) uz maljac i zlatnu zvrčku. Hagrid predaje učenicima predmet pod nazivom Briga o magičnim stvorenjima koristeći se knjigom *Čudovišne knjige o*

⁶⁶ Elizabeth E. Heilman, „Critical Perspectives of Harry Potter“, Chapter Nine – „Monsters, Creatures, and Pets at Hogwarts; Animal Stewardship in the World of Harry Potter“, str. 163.

čudovištima, koja je i sama čudovište divlje naravi. Harry Potter ponekad se i sâm doima poput životinje zbog mogućnosti sporazumijevanja sa zmijama.

Čarolija *Expecto Patronum* profesorima i učenicima omogućava stvaranje zaštitne magične sile koja tvori oblik životinje, a svaki od Patronusa jedinstven je za pojedinog čarobnjaka koji kao da ima svoga nevidljivog zaštitnika koji se s njime podudara.

Mnogo su puta u serijalu prikazani i moralni odnosi između čarobnjaka i manjih stvorenja, koji prikazuju i poneke neugodne prepreke s kojima se likovi suočavaju, a neugodu likova Rowling često prikazuje kroz šaljive scene koje uključuju iskorištavanje, a ponekad i bol kod manjih stvorenja.⁶⁷ Odličan primjer opisan je u drugom nastavku serijala, *Harry Potter i odaja tajni*, kada obitelj Weasley uči Harryja kako se riješiti vrtnih štetočina gnoma. To čine na način da gnoma vrte u krug i zavrtljaju ga preko ograde vrta, pri čemu se gnomu lagano zavrti u glavi.⁶⁸ Osim gnoma, učenici Hogwartisa na komičan se način suočavaju i s glasnim vriskovima i pravljjenjem kaosa „svježe uhvaćenih“ vilovnika⁶⁹ koje suviše hvalisavi prof. Gilderoy Lockhart pušta pred njih za vrijeme svoje u potpunosti beskorisne nastave Obrane od mračnih sila.

Ono što također umnogome obuhvaća serijal jest empatija prema životinjama, a ta osobina najčešće se može vidjeti upravo kod Hagrida, što kod mnogih čitatelja i gledatelja pobuđuje dodatnu simpatiju. Hagrid, osim što je bezuvjetno odan prijatelj Harryju, Ronu te Hermione, ima neograničenu vrstu empatije za životinje, što je već spomenuto u uvodu rada. Pomalo komičan efekt tomu dodaje činjenica da je Hagrid iskonski empatičan prema ružnim životinjama. On vidi vrijednost u životinjama zbog njih samih; za njega je svaka zvijer po nečemu posebna i jedinstvena.

Rowling se u serijalu referira i na ne tako uspješan dio kod publike, posebice podzaplet situacije, a to je Hermionein pokušaj osnutka kampanje za oslobođenje vilenjaka iz ropstva, stoga što Dendle smatra da je on suviše osnovan na osobnim mišljenjima i pretpostavkama te nije dovoljno filozofski i moralno razmatran. Njezin pokušaj vilenjačkog oslobođenja najbolje prikazuje primjer odnosa vilenjakinje

⁶⁷ Ibid., str. 164.

⁶⁸ J. K. Rowling, „Fantastic Beasts and Where to Find Them – Newt Scamander“. Special edition with a foreword by Albus Dumbledore, Arthur A. Levine Books an imprint of scholastic press in association with Obscurus Books, 18a, Diagon Alley, London, „Gnome“, str. 19.

⁶⁹ Ibid. ‘Pixie’, str. 32.

Winky s njezinim gospodarom Bartyem Crouchem. Winky nije navikla na slobodu, voli svoga gospodara i ne želi je. Nesnalazljiva u slobodi, pada u depresiju te se počinje opijati.⁷⁰ Mnogi kućni vilenjaci nisu navikli na slobodu te ponizno služe svojim gospodarima i službenicima.⁷¹ Ljubazna i nježna Molly Weasley pak priželjkuje vilenjaka koji bi joj pomogao u glačanju. Ovaj primjer u istoj knjizi, a u drugome dijelu filma nažalost podsjeća na okrutni primjer Dobbyja, koji je morao izgllačati svoje ruke kao pokoru za pokušaj sprječavanja Harryjeva odlaska u Hogwarts.⁷² Dobby tim postupkom sâm nad sobom vrši zlostavljanje iako J. K. Rowling to prikazuje kao element crnoga humora.

U *Redu feniksa* opseg kapaciteta bića da osjeća ponuđen je kao mjerilo u vezi s time treba li se biće tretirati normalno ili ne.⁷³ Na primjer, Sirius Black, prema mišljenju prof. Dumbledorea, trebao je tretirati svoga vilenjaka Kreachera s poštovanjem, no on nije imao osjećaje slične ljudskima te je isprva vrijeđao i loše tretirao Harryja i njegove prijatelje, no kako se bližio Voldemortov povratak u Hogwarts, potraga za horkruksima i Čarobnjački rat, Kreacher ipak razvija dio poštovanja prema Harryju, koji postaje jedan od Kreacherovih službenika nakon što Sirius Black umre. U posljednjem dijelu serijala može se vidjeti okrutan podsmijeh goblina Griphooka nad idejom boli manjih stvorenja, no zapravo je za takve opetovane boli kriva čarobnjačka zajednica. Čarobnjaci često iskorištavaju manja bića zbog njihove korisnosti, kako bi služili kao ukras kućama svojih gospodara te za rekreaciju, što čak podsjeća na još jedan razlog zbog kojega čarobnjaci često iskorištavaju vilenjake kao roblje. Još jedan razlog tomu zapravo je veliko strahovanje čarobnjačke zajednice nad moći vilenjaka, stoga što ljudi znaju da su vilenjaci posebna vrsta, mnogo su jači od čarobnjaka, a mnoge čarolije koje su vilenjacima u krvi, ljudi-čarobnjaci ne mogu savladati ili moraju naučiti neke od njih. Vilenjacima, zato što su rasa čarobnjačkih stvorenja, magija je ipak urođena.⁷⁴ Stav čarobnjaka prema životinjama i magičnim stvorenjima te prema njihovoj dobrobiti uvelike je sličan našem svijetu te svijetu bezjaka. Oba svijeta i dalje su puna licemjerja i dvosmislenosti.

⁷⁰ Život Winky većinom se spominje u četvrtom dijelu serijala, u knjizi *Harry Potter i plameni pehar*.

⁷¹ Elizabeth E. Heilman, „Critical Perspectives of Harry Potter“, Chapter Nine – „Monsters, Creatures, and Pets at Hogwarts; Animal Stewardship in the World of Harry Potter“, str. 165.

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Harry Potter Folklore, „Why House Elves Are Not Allowed Wands + Why Are They Enslaved?“ Datum pregleda: 14.4.2021. <https://www.youtube.com/watch?v=0u1hC3pQc4>

6.1. Usporedba serijala o Harryju Potteru i fantastične bajke *Troll* iz 1986. godine

Film *Troll*, snimljen 1986. godine, fantastična je priča koja prati obitelj Potter: glavu kuće, Harryja Pottera starijeg, njegovu ženu Anne, sina Harryja Pottera mlađeg te najmlađu kćer, Wendy Anne Potter. Nakon što se obitelj preseli u apartmanski kompleks u San Franciscu Wendy napada nepoznato groteskno stvorenje, zapravo trol, pomoću svoga smaragdno-zelenog prstena te preuzima njezino obličje. Trol u svojem, a i Wendynom obličju uskoro počinje pretvarati kompleks stanova u svoj davno izgubljeni svijet pun bujnih zelenih šuma, dok stanari postaju trolovi, nimfe i goblini. Mlađi Harry Potter upoznaje stariju ženu, zapravo vješticu Eunice St. Clair, koja mu otkriva tajne svoga svijeta i priču o davno izgubljenoj ljubavi, moćnom čarobnjaku Toroku. Oni su živjeli u svijetu koji je bio podijeljen između ljudi i vila. Torok i vile poremetili su ravnotežu života te je izbio rat u kojemu prevladavaju ljudi. Torok zatim biva kažnjen i pretvoren u trola.

Voldemort pak, pretvoren u čudovište, žedan besmrtnosti te sa željom da se jači čarobnjak ubije, započinje besmisleni rat kojim bi prisilio druge čarobnjake na prelazak u smrtonoš, a one iz bezjačkih obitelji pretvarao bi u svoje robove. Kako bi se njegov naum spriječio, Harryju sedam školskih godina u bitci protiv Voldemorta pomaže cijeli Hogwarts.

Vještica Eunice, koja predstavlja metaforu mnogih ljudi, mladom Harryju (*Troll*, 1986.) pomaže spasiti njegovu sestru Wendy gotovo žrtvovanu za trolove te ostale stanare začaranog kompleksa pretvorene u fantastična bića. Osim što se podudaraju imena glavnih likova serijala o Harryju Potteru i fantastične bajke *Troll*, oba Harryja zasebni su junaci. Obojica se hrabro bore za školu čarobnjaštva, u kojoj su prisutne i prihvatljive razlike među rasama ili pak među likovima koji tu razliku uče prihvaćati, te za mutirani kompleks stanova uz stanovnike koji su prije čarolije živjeli kao obični ljudi.

7. NACISTIČKA NJEMAČKA KAO INSPIRACIJA ZA NASTANAK SERIJALA O HARRYJU POTTERU; SLIČNOSTI IZMEĐU HITLERA I VOLDEMORTA⁷⁵

Kada bi se serijal o Harryju Potteru uspoređivao s događajima iz prošlosti u stvarnome svijetu, reklo bi se kako je spisateljica J. K. Rowling stvorila vlastitu ideju Drugoga svjetskog rata te osmislila svoju verziju njemačkoga vođe i diktatora Adolfa Hitlera. Ovdje je, naravno, riječ o Čarobnjačkom ratu i njegovu vođi, Gospodaru tame, lordu Voldemortu.

Adolf Hitler i Tom Riddle / lord Voldemort nisu se mogli pohvaliti sretnim djetinjstvom, a proces kojim je vremenom rasla njihova mržnja i ideal prema ponešto drukčijim skupinama od njih samih čini ih vrlo sličnima. Adolf Hitler mržnju prema Židovima osjeća zbog toga što ih smatra krivima za siromaštvo i nesretan život Nijemaca. Voldemort pak mržnju prema bezjacima i čarobnjacima čije su obitelji bezjačkog podrijetla gaji jer uz svoje sljedbenike smrtonoše (a kasnije se toga stava drže učenici nove generacije Slytherin kuće koja prima samo čistokrvne čarobnjake) smatra kako su čarobnjaci bezjačkog podrijetla čistokrvnim čarobnjacima ukrali sposobnost izvođenja čarolija. Kod Voldemorta i njegovih sljedbenika također postoji nevjerovanje u činjenicu da čarobni štapić sâm bira svoga vlasnika, bez obzira na to pripada li taj čarobnjak čarobnjačkoj ili bezjačkoj obitelji, odnosno bez obzira na podrijetlo. Na vrhuncu Čarobnjačkoga rata, kada se Voldemort vraća u Hogwarts preuzimajući ulogu diktatora, želi već spomenute čarobnjake rođene u bezjačkoj obitelji učiniti svojim robovima ili ih pak ubiti ne žele li ga slijediti – sve to podsjeća na Hitlerov režim postupanja s „neposlušnim“ Židovima. Kod diktatorskog dvojca osjećaj mržnje u potpunosti je ironičan jer mrze rasne i klasne skupine kojima djelomično pripadaju, što ću objasniti na sljedeći način.

Hitler potječe iz obitelji Nijemaca, no njegova je baka navodno bila židovskoga podrijetla. Želja mu je bila stvoriti „arijevsku“ ili arijsku rasu te omogućiti da jedino takva rasa i postoji. Kod pripadnika „arijevske“ rase prisutne su sljedeće karakteristike: svjetloplava kosa, svjetloplave oči i atletska građa. Sâm Hitler je niska rasta, neki navode čak i ispod prosjeka, te tamnokos.

⁷⁵http://www.the-leaky-cauldron.org/features/essays/issue27/nazi-germany/?fbclid=IwAR2zR6llscKrbCvme-h5RBcwUQw7ZtcSGjWgAMO-PnukxhSCu64_Fp7G0f0 The Leaky Cauldron.org, The Influence of Nazi Germany on J.K. Rowling's Harry Potter Series Submitted by: Vick_hpfan. Datum pregleda: 18.11.2020.

Ipak, postoji jedna od rijetkih fotografija u boji na kojoj, nažalost, nije najbolje uočljivo, no ljudi koji su u svome životu ikad bili pored Hitlera tvrde kako je imao kristalno duboke plave te pomalo vještije oči koje su odavale dramatičan pogled.⁷⁶ Iako mnoge od fotografija njegove oči prikazuju tamnijima, iz navedenog podatka moguće je zaključiti kako bi njegova boja očiju možda bio i jedini adut po kojemu je jednak svojoj idealnoj rasi.

Tom Riddle / lord Voldemort potječe iz obitelji u kojoj je otac bezjak, o čemu gotovo da i ne govori te ga iz istoga razloga prezire, dok mu je majka vještica. Obitelj, odnosno otac, smješta ga u sirotište, što je Tomu dodatan motiv, pored bezjaštva, za mržnju oca. Mržnju osjeća i prema majci jer ga nije mogla zadržati. Ubija oca i cijelu njegovu novu obitelj. Želja mu je stvoriti čistokrvnu čarobnjačku rasu, a čarobnjake iz bezjačkih obitelji koristiti kao svoje robove ili ih ubiti ne pokore li mu se. Voldemort nije čistokrvni čarobnjak te mu za „deklaraciju čistokrvnog“ poslužuju horkruksi. To su vrijedni predmeti u kojima on vještačkim putem potvrđuje vlastiti status najvećega čarobnjaka (pored Albusa Dumbledorea, prema komu Voldemort osjeća najveći strah, a i mržnju) ubijajući ljude kako bi u predmetima koje oni posjeduju (iako je ubijao i ljude kojih se predmeti uopće ne tiču) sakrio dijelove svoje duše te postao besmrtn. Riječ je zapravo o jednom od najjačih te najopasnijih oblika crne magije, već spomenutim zloglasnim horkruksima.

Hitler je, osim svega navedenog, bio zlostavljan u djetinjstvu, odrastao je u siromaštvu i velik dio života proveo je u židovskoj regiji. Odgajan je u sirotištu, bez roditeljske ljubavi i nesretan. Takva osobna iskustva u djetinjstvu i mladenaštvu oblikovala su u njima sve veću želju za nanošenjem zla slabijima od njih. Voldemort je vrlo rano shvatio koliko je drugačiji od druge djece. Njegova želja za istrebljenjem bezjaka bila je razlog njegova osjećaja superiornosti nad djecom iz bezjačkog sirotišta u kojemu je živio, no zapravo je prema sebi osjećao bezvrijednost. Povijest njegove obitelji, kao i Hitlerove vezane uz mržnju Židova, bila je motiv kako bi pojačao svoje predrasude prema bezjacima.

Obojica, i Voldemort i Hitler, u djetinjstvu su razvili svoje načine manipulacije i uvjeravanja u svoje postupke te se koristili njima i u odrasloj dobi. Hitler je već u djetinjstvu manipulirao vlastitom majkom, koja bi mu ugađala i redovito mu davala

⁷⁶ <https://express.24sata.hr/life/rijetka-fotka-u-boji-otkrila-kakve-je-hitler-imao-oci-22534> Express, Martina Japec-Martinko, 14.8.2019. Datum pregleda: 19.11.2020.

što god je zaželio. Voldemort je pak bio ekstremno inteligentno i manipulativno dijete, a kako bi druge namamio da dobije sve što poželi, mijenjao je raspoloženja u skladu sa svojim željama. Često je izvodio okrutne čarolije jer je volio da ga se druga djeca boje.⁷⁷ U vrlo mladoj dobi već se poigravao tuđim emocijama te je druge oko sebe kontrolirao isijavanjem straha. U nekim situacijama znao je kontrolirati svoje granice – kada ga, na primjer, profesor Dumbledore prvi put posjeti u sirotištu. Tada je shvatio da je Dumbledore osoba koju on nije mogao uplašiti, stoga je pred njim postao vrlo pristojan kako bi bio siguran da mu starija osoba vjeruje. Hitler je također kao dijete poznao svoje granice te prihvaćao očevu zlostavljanje, a u odrasloj dobi, 1923. godine, kada Münchenski/Hitlerov puč doživljava neuspjeh, Hitler počinje shvaćati kako se jedini način da pojača svoju moć nad drugima može steći pomoću demokratskog režima, o kojemu je i pisao u svojoj knjizi *Mein Kampf*.

Hitler i Voldemort posjedovali su snažnu osobinu – inteligenciju – koja je obojici omogućila da uvjeravaju druge ljude u svoje dobre namjere, dok je upravo tako jačala njihova moć. U dvadeset drugoj godini Hitler je svojim načinom manipulacije zakonski od svoje paralizirane tete tražio veliku sumu novca, a dobio je velik dio njezine životne uštedevine. U sličnoj dobi Voldemort je „dobrim namjerama“ i sa zanimanjem šarmirao stariju ženu imena Hepzibah Smith kako bi mu pokazala medaljon Salazara Slytherina te pokal Helge Hufflepuff, a on bi od njih napravio svoje horkrukse.⁷⁸ Također, šarmirao je Horacea Slughorna kako bi dobio potrebne podatke o horkruksima. Hitleru i Voldemortu trebao je velik broj ljudi koji bi podržavali njihove demokratsko-diktatorske pothvate. Obojica su se znala poigravati emocijama svoje publike kako bi dobivala više podrške. Voldemort je najviše koristio emocije svoje publike zastrašivanjem. Kako je tada bio najmoćniji čarobnjak svoga vremena, a i kasnije, ubijao bi svakoga tko se nije slagao s njegovim djelima, a njegovi horkruksi činili su ga nepobjedivim vođom i protivnikom. Njegovim sljedbenicima, osim što ih je do srži plašilo prkositi mu, dodatan strah ulijevala je činjenica da je njihov vođa *Legilimens*, odnosno ne samo da im može čitati misli već i

⁷⁷http://www.the-leaky-cauldron.org/features/essays/issue27/nazi-germany/?fbclid=IwAR2zR6llscKrbCVme-h5RBcwUQw7ZtcSGjWgAMO-PnukxhSCu64_Fp7G0f0 The Leaky Cauldron.org, The Influence of Nazi Germany on J.K. Rowling's Harry Potter Series Submitted by: Vick_hpfan. Datum pregleda: 8.3.2021.

<https://www.youtube.com/watch?v=G9ZwO3ohVUK> Harry Potter Theory – „Why Voldemort was Based on Adolf Hitler (+Blood Purity Explained)“. Datum pregleda: 8.3.2021.

⁷⁸ https://www.youtube.com/watch?v=y_J6bcvfjCM&t=20s The Entire Timeline of Voldemort's Horcruxes: Creation to Destruction (Collab w/HarryPotterFolklore), 19.11.2020.

upravljati njihovim sjećanjima i mislima, pa čak i okretati ljude protiv drugih. Dobar primjer jest Voldemortovo okretanje Harryjeva uma protiv njegova kuma, Siriusa Blacka, koji je dvanaest godina ležao u čarobnjačkom zatvoru Azkaban zbog izdaje obitelji Potter Voldemortu, što je zapravo učinio njihov zajednički školski prijatelj Peter Pettigrew. Kako se Pettigrewova izdaja ne bi otkrila, godinama je živio u obličju svog animagusa, štakora Scabbersa, u to vrijeme udomaćen kao ljubimac obitelji Weasley. Kada je Ron Weasley bio na trećoj godini svoga školovanja, saznao je za Pettigrewova podla nedjela. Legilimencija i legilimensi nisu uvijek zla čarolija zlih čarobnjaka. Moć legilimencije posjeduju također prof. Dumbledore te Queenie Goldstein, junakinja iz oba serijala *Fantastic Beasts*⁷⁹.

Nadalje, Hitler i Voldemort koristili su se svojom moći manipulacije kako bi pojačali svoju diktatorsku moć. Kao suprotan primjer njima, moć su posjedovali i Dumbledore i Harry, no Dumbledore je Harryja naučio kako iskušenje moći koju obojica imaju katkad treba kontrolirati jer je ona preopasna, stoga i postoji razlika između postizanja moći (kako bi se obranili voljeni, moć ljubavi kojom je tada malog Harryja zaštitila njegova majka) i želje za posjedovanjem moći (nad drugima, što je već spomenuti Voldemortov primjer).

Voldemort je činio sve kako bi potpuno kontrolirao čarobnjački svijet jer je težio želji za moći, kako bi umjesto drugih beneficirao samoga sebe. Iz istoga razloga, umjesto da integrira u čarobnjačku „vladu“, učinio je suprotno, okrenuvši vladu stvaranjem potpuno nove „vlade“ koju vodi on sâm, što se može nazvati i „Voldemortovim revoltom“.

Hitler je, s druge strane, uvjeravao mnoge kako samo želi pomoći Njemačkoj, no bio je vođen čežnjom za moći, kao i vlastitim napretkom. Otišao je toliko daleko da je izjavio kako ga je Bog poslao i darovao mu moć da ubija sve one koji „nisu vrijedni života“. J. K. Rowling u jednom je intervjuu izjavila kako usporedba Voldemorta i Hitlera nikako nije slučajna te da je osjećaj superiornosti i revolta nad cijelim svijetom vidljiv u obojici. Usporedno s navedenim, Voldemort je, kao baštinik Slytherina i samoprozvani „najveći čarobnjak koji je ikad živio“, vjerovao kako ima potpuno pravo vladati Hogwartsom i cijelim čarobnjačkim svijetom. Činjenica da je

⁷⁹ <https://www.wizardingworld.com/features/a-guide-to-legilimency> Wizarding World – A helpful guide to Legilimency, TM & © WBEI. WIZARDING WORLD Publishing and Theatrical Stage Rights © J.K. Rowling, Datum pregleda: 19.11.2020.

O legilimenciji i legilimensima također ću više govoriti u zasebnom poglavlju.

Tom Riddle promijenio svoje ime pokazuje mnogo: njegov rasizam, osjećaj stida i prijezira prema svojoj napola bezjačkoj krvi te smatranje samoga sebe superiornim ljudskim bićem za koga „normalno ime“ nikako nije dovoljno.

Značenje imena „Voldemort“, od francuskoga „vol de mort“, odnosno „bijeg od smrti“, prikazuje njegovu moć toliko jakom da može pobijediti svoj najveći strah – smrt. Priča o imenu također je jedna vrsta tzv. „propagandnog mehanizma“. Tijekom serijala saznaje se kako izgovor njegova imena budi strah u ljudima pa spominju li Voldemorta, čarobnjaci većinom kažu „Onaj-Čije-Se-Ime-Ne-Smije-Izgovoriti“ ili „Znate-Već-Tko“, dok ga njegovi sljedbenici oslovljavaju „Gospodarom tame“. Kada ga Harry, netom prije no što ga porazi, odnosno na samome kraju Čarobnjačkog rata (čin od velike važnosti), oslovi njegovim rodnim „patetičnim“ imenom, u posljednjim izdascima života Toma Riddlea, on daje dokaz kako Voldemort / Tom Riddle nije nimalo superioran, a ni nepobjediv.

Kada se govori o početku političkoga režima obojice, oni zapravo nisu doživljavali pretjerano velik otpor drugih.

Voldemortov benefit, koji je i jedan od početaka njegove „vlade“, jest velika pogreška bivšeg ministra magije, Corneliusa Fudgea, u doba kada mladi Tom Riddle upoznaje najjaču moć crne magije, horkrukse, rekavši tada neopreznom Fudgeu kako su mu „povjerljive informacije“ potrebne u izradi školskoga projekta.

Uzor za lik Corneliusa Fudgea J. K. Rowling nalazi u britanskom premijeru iz Drugog svjetskog rata, Nevilleu Chamberlainu. Tadašnji premijer Chamberlain bio je poznat po pokušaju ublažavanja prijatnje nacističkog režima dopuštajući Hitleru napad na Čehoslovačku tvrdnjom kako je došlo do svađe između zemalja. Fudge je ovdje sjajan primjer prevelike slabosti, čemu je razlog ovisnost o vlastitom položaju. Odbijao je vjerovati u Voldemortov povratak te osim što nije djelovao niti ga javno obznanio, nesvjesno je na taj način dopustio Voldemortu preuzimanje vlasti. Kada je službeno došao na vlast, diktator Voldemort i njegovi sljedbenici smrtonoše počeli su stvarati nove promjene u „čarobnjačkoj vladi“.

Za vrijeme Drugoga svjetskog rata postojala je „krvna razlika“, po kojoj su se razlikovali Židovi i oni koji to nisu, pored razlikovanja židovskih rasa. Klasificiralo ih se prema različitim stupnjevima miješane krvi te prema njihovu podrijetlu. Rasistička uvjerenja dolazila su od potrebe razlikovanja ljudi. S vremenom na taj način dolazi do nejednakosti, što je bila najveća želja Adolfa Hitlera. U čarobnjačkom svijetu simbol

nejednakosti stvaralo je razlikovanje i kategorizacija između čistokrvnih čarobnjaka, čarobnjaka miješane krvi te čarobnjaka rođenih u obiteljima bezjaka.

Holokaust je bio postupno eliminiranje Židova. U početku su eliminirani prema rasnim razlikama, zatim su prisiljavani da žive prema pravilima koncentracijskog logora te su naposljetku ubijani u plinskim komorama. Vlada, čiji je vođa bio Voldemort, poput vlade u stvarnom svijetu, nalaže „Komisiju za registraciju čarobnjaka rođenih u bezjačkim obiteljima“. Vještice rođene u bezjačkim obiteljima bile su ispitivane. Ako nisu zadovoljavale određene čarobnjačke kriterije, bile bi osuđene na smrt. Ovdje je J. K. Rowling rasno razlikovanje Židova usporedila sa scenom u kojoj Dolores Umbridge, koja tada radi u čarobnjačkoj vladi, ispituje vješticu iz bezjačke obitelji:

Umbridge: „Možete li nam, molim Vas, reći kojoj ste vještici ili čarobnjaku ukrali štapić?“

Gđa Cattermole: „Ukrala? Nisam ga ukrala ni od koga. Kupila sam ga kad sam imala jedanaest godina. On... On me izabrao.“

Umbridge: „Ne, ne bih rekla, gđo Cattermole. Štapići izabiru samo vještice i čarobnjake, a Vi niste vještica.“

Ispitivanje gđe Cattermole pokazuje kako ona nije smatrana vješticom u očima vlade jedino iz razloga što je rođena u bezjačkoj obitelji, kako se i prema antisemitizmu Židovi nisu smatrali ljudima.

Koncentracijski logori redovito su izazivali osjećaje straha, bijede i bespomoćnosti. U čarobnjačkom svijetu vještice i čarobnjaci rođeni u bezjačkim obiteljima nalazili su se u situacijama sličnima koncentracijskim logorima. Čuvali su ih dementori koje je čarobnjačka vlada oslobodila. Čarobnjaci i vještice iz bezjačkih obitelji morali su, poput Židova u stvarnom svijetu, proživljavati prisiljen osjećaj očaja, iscrpljivanja mira, sreće i svakog lijepog sjećanja i uspomene, što su sve dementori iz njih bešćutno isisavali.⁸⁰

Kada se govori o pokušajima vlade kako bi dobila što veću publiku, odnosno sljedbenike koje bi se uvjeralo u dobre namjere, još je jedan dobar primjer simbol. Nacistički je simbol svastika, koja je bila izvoran simbol sreće, blagostanja, obilja i

⁸⁰ Dementori – bića koja isisavaju sva iskonski lijepa sjećanja i uspomene u čovjeku. Čine li to predugo, mogu učiniti svoju žrtvu praznom i bešćutnom, odnosno učine ju sličnom sebi.

vječnosti u hinduizmu.⁸¹ Kako bi javnost još dublje uvjerali u svoje dobre namjere, nacisti su se koristili novinama i tiskom kako bi manipulirali stavovima drugih.

Kada je u čarobnjačkom svijetu zavladao Voldemort, u atriju Ministarstva magije bio je postavljen kip koji prikazuje vješticu i čarobnjaka kako sjede na stotinama golih tijela bezjaka koji im služe kao „tronovi“. Bezjaci su prikazani s ružnim i iskrivljenim izrazima lica, dok su im sama lica stisnuta, dok su čarobnjaci, koji na njima sjede svom svojom težinom, prikazani kao lijepo odjeveni i lijepi ljudi. Ispod kipa urezane su riječi: *Magic is might*. Skulptura je prikazana tako da sve radnike Ministarstva gleda svisoka, što je neosporan dokaz čarobnjačke dominacije, a također podsjeća na događaje iz holokausta. Voldemort je imao kontrolu nad čarobnjačkim novinama *Daily Prophet* na način da uvjerava javnost kako su bezjaci nesposobni za život te ih je optuživao za krađu moći vještica i čarobnjaka. Preko novinarka Rite Skeeter, koja je u čarobnjačkom svijetu novinarka „žutog tiska“, Harry je bio optužen za sudjelovanje u ubojstvu profesora Dumbledorea, dok je Dumbledore u istim novinama bio optužen za izdaju. Cilj Voldemortove propagande bio je izazivanje zbunjenosti i sumnje u svijesti javnosti.

7.1. Edipov kompleks – lord Voldemort, Dudley Dursley i Adolf Hitler

Voldemort je vrlo sklon napadanju svojih sljedbenika iako priznaje da nema čistu čarobnjačku krv, no njegova identifikacija s čistokrvnim čarobnjacima toliko je jaka da podrijetlo gubi svoju važnost, stoga on stvara svoj potpuno novi identitet, novo ime i pojavu kako bi dokazao svoju nadnaravnu jačinu, gotovo sličnu mitskoj pojavi. Sve navedeno bilo mu je dovoljno da zavlada čarobnjačkim svijetom. Deleuze i Guattari, osim fašizma, Voldemorta te Harryjeva rođaka Dudleyja mogli bi optužiti i za oblik teškog Edipova robujućeg kompleksa. Dudley Dursley na neki je način sličan Voldemortu zato što je poput njega sklon nasilju i teroru kako bi prisilom i zastrašivanjem, uz razmaženo ponašanje, proveo vlastitu volju kroz druge ljude, odnosno zadovoljio svoje želje i potrebe. U adolescentsko doba Dudley svoje potrebe ispunjava kroz bandu koja provodi nasilje nad desetogodišnjim dječacima; Dudleyjeva „vlada“ prikazuje ga kao vođu nasilničke adolescentske bande. Kao diktator bande, poput Voldemorta, i Dudley ima svoje drugo ime: „Big D“.

⁸¹ <https://historija.info/swastika-kako-je-simbol-zivota-i-vjecnosti-postao-simbol-mrznje/> Crtica iz Historije, datum pregleda: 19.11.2020.

Voldemort pak redovito naređuje smrtonošama da daju naloge bez obzira na to hoće li kasnije preživjeti ili kako bi saznao nove informacije. Dudley pak većinu svoga života zapovijeda svojim roditeljima, služeći se promjenom raspoloženja koja ovisi o situaciji u kojoj se nalazi, dok s druge strane godinu dana mlađeg bratića Harryja, osim samog Dudleyja, zlostavlja i zapostavlja cijela njegova rodbina.⁸² Sve dok živi s bezjacima u Privet Driveu, Harry preuzima ulogu roba koji služi i pokorava se svojoj rodbini. Edipove težnje u Dudleyjevu ponašanju, dakle, predstavljaju njegove želje za prestizanjem oca u posjedovanju što više materijalnog vlasništva, a ljubomorno čuva i ljubav svoje majke. U slučaju Voldemorta, Edipov kompleks prikazan je ubojstvom vlastitoga oca iz gorke osvete zbog toga što ga je odvojio od majke, poslavši Toma Riddlea kao dijete majke vještice u sirotište. Dudley je primjer djeteta koje uvijek dobije sve što poželi. Roditelji ga često zasipaju s mnogo skupih poklona, nesvjesni da svojim postupcima u njemu stvaraju još veću želju za dokazivanjem moći, te ga ohrabruju u pokazivanju iste moći prema drugima, kao što je njegov bratić Harry. S druge strane, Voldemort i Dudley su i sami robovi, jer ih ruši želja za moći, koja ih odvodi od njihovih emocija, prijatelja te društvenog života u cijelosti. Njihov način života učinio ih je do temelja nesposobnima i bezvoljnima za stvaranjem odnosa i osjećaja empatije. Obojica bi se mogla uvrstiti u žrtve Edipova kompleksa; Dudley u obitelji koja ga čini razmaženim zbog njihove moći uz pomoć kojih oni ispunjavaju sve njegove nerealne želje, a lord Voldemort edipska je pak žrtva zbog preplavljena bijesa prema ocu izdajici te majci koja se „usudila umrijeti“ i ostaviti ga posve sama.⁸³ Adolf Hitler rodio se u vrlo nesretnoj obitelji. Njegov otac, Alois Hitler mlađi, za kojega se pretpostavlja da potječe iz obitelji bogatih židovskih trgovaca, bio je nasilne i radikalne naravi prema svojoj djeci te je često pio alkohol, što je na njegova sina

⁸² Odličan primjer pokazuje pomalo satirična scena iz prvog nastavka serijala, *Harry Potter i kamen mudraca*, u kojoj Dudley tašto broji svoje rođendanske poklone očekujući ih svake godine sve više.

Dudley: 35, 36.

Ujak Vernon: Točno 36 darova, prebrojio sam ih.

Dudley (ljutito): 36???! Ali prošle godine ih je bilo 37!!!

Petunia: Kupit ćemo ti još 3 dara pa će ih biti 39, što kažeš na to, dušice?

⁸³ *Critical Perspectives on Harry Potter 2nd edition*, Edited by Elizabeth E. Heilman, Routledge Falmer, 2003.; 2009. Taylor & Francis, Chapter Four: „Is Desire Beneficial or Harmful in the Harry Potter Series?“ Taija Piippo, str. 71–72.

Adolfa ostavilo golem trag⁸⁴. Njegova majka, Klara Poezl, koja je ujedno Aloisova daljnja rođakinja, odrasla je na selu i bila je mnogo blažeg karaktera. Stari Mayerhofer, koji je bio Adolfov čuvar nakon smrti njegova oca Aloisa, govorio je o Aloisovoj nevjerojatnoj strogoći prema Adolfu; brinula ga je Adolfova sanjivost. U Adolfovoj dobi od šest godina njegova majka oboljela je od raka, za što je njegov otac pokazivao potpunu neosjetljivost. Mladi Adolf brinuo je za svoju bolesnu majku dok mu je očevo ponašanje razdiralo dušu. Edipov kompleks kod Adolfa Hitlera na temelju ovoga primjera mnogo je jasniji; gajio je osjećaj mržnje prema strogom i samoživom ocu, dok je majku zaštitnički volio. Odnos njegova oca prema njemu, osim mnogih drugih okolnosti, mogao je na taj način utjecati na obrat karaktera Adolfa Hitlera u budućnosti.⁸⁵

⁸⁴ Adolf Hitler nikada nije pušio te je jeo vrlo malo mesa.

⁸⁵ <https://www.vanityfair.com/culture/1934/09/hitler-oedipus-complex> September, 1934. – „Has Hitler a Mother Complex? Hitler’s puzzling character—leader, bachelor, ascetic—explained by research into the little known facts of his parentage and early youth”. By John Gunther, September 4, 2013. Datum pregleda: 25.3.2021.

8. ZAKLJUČAK

Cilj ovoga rada bio je prikazivanje žanra fantastike ili *fantasy* žanra kroz njegovu povijest, žanrove te podžanrove. U prvome dijelu rada osvrnula sam se na autoricu Petru Mrduljaš-Doležal i njezin doktorski rad koji nosi naslov *Prstenovi koji se šire*. Pomoću njezina rada osvrnula sam se na oblike žanra fantastike prema kojima je ista u smislu funkcije najčešće mistična, ludička ili pak politična fantastika te se ironično kao žanr koji je u potpunosti odmaknut od stvarnosti pojavljuje u vrijeme kada nastaje i književni realizam, mada ga i neki oblici fantastike posjeduju.

Osvrnula sam se također na poglavlje koje se nalazi u virtualnom dnevniku imena Blog & Hrvati, gdje su sadržane i poneke osnovne karakteristike žanra fantastike, poput **propitkivanja**, koje obuhvaća mnoge nejasnoće u fantastičnim pričama, **neodlučnosti**, odnosno temeljne sumnje čitatelja žanra te samim time stvaranja onoga fantastičnog u djelu, **čudnog**, koje je kao osobina žanra utemeljeno na odgonetavanju sumnji čitatelja te traženju logičnog objašnjenja, a na kraju dolazimo do **fantastičnog**, koje obuhvaća nesamostalan žanr, koji traje koliko i neodlučnost čitatelja i lika te ponovno nastajući žanr.

Nadalje, prisutan je kratki osvrt na teoretičare te njihove stavove o žanru fantastike. Eric Rabkin ovaj žanr svrstava u žanrove eskapizma, odnosno žanr koji u potpunosti obrće prihvaćena znanja o svijetu. Rabkin dodaje edukativnu svrhu žanra, omogućavanje novog, alternativnog gledišta na zbilju, te smatra žanr temeljnim načinom ljudske spoznaje. Rosemary Jackson prema svojem psihoanalitičkom gledištu žanr pak smatra vrstom potisnute želje za apsolutnim smislom. Teoretičar Bonifazi osobinama žanra smatra činjenje vjerojatnog nevjerojatnim te apsurdnog uvjerljivim. Dodaje i kako se do vjerodostojnosti žanra dolazi eksplicitnom motivacijom, koja se sastoji od tri vrste, a to su: ideološka motivacija, antiracionalistička te polemička.

Nadalje, fantastika je žanr koji može varirati između SF-a, krimića te mističnih, povijesnih književnih žanrova. Engleski jezik žanr *fantasy* opisuje visokom epskom fantastikom koja je slična viteškoj i junačkoj epici zbog prisutnosti germanskih vilinskih svjetova. Unutar žanra prisutne su i serije romana i kratke fantastične priče kao što su junačka fantastika, pustolovna fantastika, fantastika mača i magije, dok su vrste poput kršćanske fantastike i fantastike groteske ubrojene u visoku fantastiku iako se na prvu ne povezuju. Ipak, u središtu visoke fantastike nalazi se serija romana

Hobit te trilogija *Gospodar prstenova* profesora engleske književnosti i pisca J. R. R. Tolkiena, u kojoj su prisutni stvorovi poput hobita, vilenjaka, patuljaka, trolova te čarobnjaka čija se moć i snaga mjeri snagom boga.

Ipak, primarna namjera ovoga rada bila je razvrstavanje fantastičnog serijala *Bildungsromana* o Harryju Potteru, koji se pojavljuje u sedam zasebnih nastavaka: *Kamen mudraca*, *Odaja tajni*, *Zatočenik Azkabana*, *Plameni pehar*, *Red feniksa*, *Princ miješane krvi*, *Darovi smrti* te posljednja knjiga, zamišljena kao kazališni tekst, *Uklete dijete*. U početku rada sažela sam život i djetinjstvo spisateljice, a najviše sam se osvrnula na njezine početke pisanja, nastanke serijala te čestu uporabu francuskoga i latinskoga jezika za nazive čarolija i fantastičnih elemenata unutar serijala. Rad se nastavlja poglavljem „Harry Potter kao *fantasy* suvremenog doba“, u kojemu sam sažela neke sličnosti i razlike čarobnjačkog i ovozemaljskog, u serijalu bezjačkog svijeta. Ovdje su kao najbolje objašnjenje prisutni fantastični elementi koje spisateljica dodaje kao svoju ideju, a to su: **realizacija**, koja obuhvaća predmete i bića u ovozemaljskom svijetu prisutne u mitovima te tradicionalnim vjеровanjima, **izmjena**, vezana uz predmete iz ovozemaljskog svijeta prilagođene čarobnjačkom svijetu, **preuveličavanje**, koje prikazuje sve iz ovozemaljskog svijeta što je u čarobnjačkom prikazano u ekstremnijem obliku, **animacija**, koja pokreće i oživljava neživi objekt te **zastarjelost**, koja obuhvaća ideju same spisateljice da se magični svijet ne razlikuje pukom magijom i nerealnim objektima, već su u njega zbog iste razlike postavljeni starinski elementi. Tu je prisutna i tema Voldemortovih sedam horkruksa. Ona obuhvaća pojedinačna objašnjenja uz metaforiku istih kao spremnika duše te djelovanja same duše unutar spremnika koji joj čini istinsko zlo, dok samog Voldemorta ojačava. Zatim slijede intelektualne značajke prisutne u serijalu, a rad počinje jezikom *Parseltongue*, njegovim začetnikom, starogrčkim magom Herpom The Foulom, izvornim govornicima te iznimnim slučajevima gdje ga i kako čarobnjaci mogu razumjeti, poput Harryja unutar kojega živi Voldemort te opsjednute Ginny Weasley. Sljedeća je tema popis knjiga potrebnih pri obrazovanju čarobnjaka uz iznimne primjere knjiga, odnosno priručnika koji postoje i u ovozemaljskom svijetu. Također, nemoguće je zanemariti fantastične predmete te njihovu snagu i utjecaj na učenike i profesore Hogwartisa uz posljednja tri najsnažnija predmeta – darove smrti. Važna tema svakako su i moralni odnosi između magičnih bića i čarobnjaka i obrnuto, uz od samih čarobnjaka snažnije porobljene vilenjake i dodatna moralna pitanja koja se vežu uz njihovu slobodu i ljubav prema slobodi ili ropstvu

pojedinačnih vilenjaka i vilenjakinja. Usporedila sam i borbu za opstanak i slobodu između protagonista serijala o Harryju Potteru i fantastične bajke, filma *Troll* snimljena 1986. godine, čije je ime također Harry Potter, a radnja obuhvaća rat između ljudi i fantastičnih bića čija je najveća težnja povratak vilenjaka, gnomova i nimfi u njihov svijet koji je nekada postojao uz prethodno začaran kompleks stanova u San Franciscu. Rad završava temeljnom usporedbom ratovanja, težnji i pomutnji koje u svijetu uzrokuju dva diktatora: Voldemort te nacistički vođa koji je djelovao u vrijeme Drugog svjetskog rata, Adolf Hitler, uz dodan kratak naslov koji obuhvaća Edipov kompleks u Adolfa Hitlera te Dudleyja Dursleya, Harryjeva godinu dana starijeg rođaka.

9. LITERATURA

1. Bethke, Sandra, „Horcruxes and Containers:Analysing Harry Potter by Way of Cognitive Poetics“, Technische Universität Dortmund for the degree of Bachelor of Arts, Sandra Bethke, February 2016.
2. Blog & Hrvati – *Fantastična Književnost*, datum objavljivanja: 27.12.2019., datum pregleda: 20.4.2021.
<https://medium.com/@svilangala/fantasti%C4%8Dna-knji%C5%BEevnost-b4e894723ff7>
3. Chrysostomou, George, Screenrant, „Harry Potter: The 10 Most Important Books In The Wizarding World“, Published, Aug 02, 2020. Datum pregleda: 17.5.2021.
<https://screenrant.com/harry-potter-most-important-wizarding-world-books/>
4. *Crtice iz Historije*, datum pregleda: 19.11.2020.
<https://historija.info/swastika-kako-je-simbol-zivota-i-vjecnosti-postao-simbol-mrznje/>
5. Govedić, Nataša, „Etičke bilježnice o revoltu i brižnosti“ – „Bijes i gubitak kao etički agensi: Slučaj Harrya Pottera“, Naklada „Jesenski i Turk“, Zagreb, 2005.
6. Gunther, John, September, 1934. – September 4, 2013. – „Has Hitler a Mother Complex? Hitler’s puzzling character – leader, bachelor, ascetic – explained by research into the little known facts of his parentage and early youth“. Datum pregleda: 25.3.2021.
<https://www.vanityfair.com/culture/1934/09/hitler-oedipus-complex>
7. Heilman, E. Elizabeth, „Critical Perspectives of Harry Potter“, First published 2003 by Routledge Falmer. This edition published 2009 by Routledge 270 Madison Ave, New York, NY 10016.
8. *Herpo the Foul Is ALIVE (+His Horcrux Revealed) – Harry Potter Theory*
Datum objave: 27.3.2020., datum pregleda: 29.3.2021.

<https://www.youtube.com/watch?v=uScb2m3ZjOc>

9. Harry Potter Folklore, „Why House Elves Are Not Allowed Wands + Why Are They Enslaved?“ Datum pregleda: 14.4.2021.
<https://www.youtube.com/watch?v=0u1hC3pQc4>
10. *Harry Potter Theory – „Why Voldemort was Based on Adolf Hitler (+Blood Purity Explained)“* – datum pregleda: 8.3.2021.
<https://www.youtube.com/watch?v=G9ZwO3ohVUk>
11. James Edward and Mendlesohn Farah, *The Cambridge Companion to Fantasy Literature*, Oxford University Press, 2012.
12. Kravar, Zoran, „Kad je svijet bio mlad – Visoka fantastika i doktrinarni modernizam“, „Predgovor, a donekle i uvod“, UBIQ 2, Zagreb, rujan 2010.
13. Mrduljaš-Doležal Petra, „Prstenovi koji se šire – junačka potraga u djelima J. R. R. Tolkiena“, Algoritam, Zagreb, lipanj 2012.
14. Murphy, Jill, „The Worst Witch“, Candlewick Press, Text and illustrations copyright © 1974. by Jill Murphy.
15. Moore, Rose, Screenrant, „Harry Potter: 15 Most Powerful Objects In The Wizarding World, Ranked“, Published Sep 28, 2017. Datum pregleda: 27.4. 2021.
[https://screenrant.com/harry-potter-most-powerful-magical-objects-wizarding-wor
ld-items/](https://screenrant.com/harry-potter-most-powerful-magical-objects-wizarding-world-items/)
16. Martinko-Japec Martina, „Express“, datum objave: 14.8.2019., datum pregleda: 19.11.2020.
[https://express.24sata.hr/life/rijetka-fotka-u-boji-otkrila-kakve-je-hitler-imao-oci-2253](https://express.24sata.hr/life/rijetka-fotka-u-boji-otkrila-kakve-je-hitler-imao-oci-22534)

17. Peruško, Tatjana, „U labirintu teorija – o fantastici i fantastičnom“, „Funkcija fantastike – bijeg ili otpor?“, str. 87, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2018.
18. Potterverse, „Everything You Didn't Know About Parseltongue“, datum pregleda: 31.3.2021
<https://www.youtube.com/watch?v=0cxFEleqcHM>
19. Rowling, J. K., službena stranica autorice, *The Ickabog*, datum pregleda: 2.9.2020.
<https://www.jkrowling.com/>
20. Rowling, J. K., „Harry Potter i Princ miješane krvi“, str. 464.
21. Rowling, J. K., „Harry Potter i zatočenik Azkabana“, str. 183.
22. Rowling, J. K., „Harry Potter i odaja tajni“, str. 179.
23. Rowling, J. K., „Harry Potter i darovi smrti“, str. 551.
24. Rowling, J. K., „Fantastic Beasts and Where to Find Them – Newt Scamander“. Special edition with a foreword by Albus Dumbledore, Arthur A. Levine Books an imprint of scholastic press in association with Obscurus Books, 18a, Diagon Alley, London.
25. The Leaky Cauldron.org, *The Influence of Nazi Germany on J.K. Rowling's Harry Potter Series*, Submitted by: Vick_hpfan, datum pregleda: 18.11.2020.
http://www.the-leaky-cauldron.org/features/essays/issue27/nazi-germany/?fbclid=IwAR2zR6IlscKrbCVme-h5RBcwUQw7ZtcSGjWgAMO-PnukxhSCu64_Fp7G0f0
26. *The Entire Timeline of Voldemort's Horcruxes: Creation to Destruction* (Collab w/HarryPotterFolklore), 19.11.2020.
https://www.youtube.com/watch?v=y_J6bcvfjCM&t=20s

27. *Wizarding World – A helpful guide to Legilimency*, TM & © WBEI.

WIZARDING WORLD Publishing and Theatrical Stage Rights © J.K.

Rowling, datum pregleda: 19.11.2020.

<https://www.wizardingworld.com/features/a-guide-to-legilimency>